

Nyilt-tér.)***Válasz egy nyilt levélre**

Tekintetes Szerkesztőség!

A „Zsidó Ujság” 47. számában egy nyilt levél intézetit hoztam, amelyben a levél írója oktalan támadást intéz a vezetésem alatt álló Chevra Kadisa ellen. Minden más esetben kötelességemnek tekinteném, hogy a Chevrat suyosan sértő, ily valótlan tényállításokkal részletesen foglalkozzam. A konkrét esetben azonban módomban áll a kérdéses tárgyalás koronatanújának hozzám intézett levelét, mint a legélénkebb cáfolatot, bemutatni és így feleslegesnek mutatkozni, hogy ahhoz bármi kommentárt fűzzek, tejesen a t. szerkesztőségre bízva e levél felhasználását és az eset megítélését.

Budapest, 1928. november hó 26.

Kiváló tisztelettel:

Dr. Friedmann Izidor,

a bpesti orth. Chevra Kadisa elnöke.

Nagyságos Dr. Friedmann Izidor urnak, a budapesti aut. orth. izr. Chevra Kadisa elnökének, Budapest.

Meglepetéssel olvastam a „Zsidó Ujság” legutóbbi számában Ön-höz, mint az orth. Chevra Kadisa elnökéhez intézett nyilt levelet; szük-ségesnek, sőt az igazság érdekében kötelességemnek tartom, hogy a következőket kijelentsem:

Előre bocsájtom, hogy a Chevra előjárósága és az elhunyt özvegye közt lefolyt tárgyaláson — mint az öz. nagybátyja — elejétől végéig részt vettem s így kizártnak tekint-hető, hogy az ott elhangzott nyilatkozatok valamelyike figyelmemet elkerülhette volna.

A leghatározottabban állítom, hogy az előjáróság egyik tagja sem tett oly kijelentést vagy ehhez hasonló értelműt, miszerint ha nem tudnak fizetni vigyék a neológokhoz! Ezzel szemben az történt — és valószínűleg ez okozhatta a sajnálatos félreértést, hogy az öz. a mellék-szobából a telefonról visszajövet, az elhunyt egy nem-orth. rokonának abbeli kívánságát közölte, hogy menjünk a neológ chevrahhoz.

Kiváló tisztelettel:

Grünberg Juda.

*) E rovatban közölte nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

— Uj orth. szalámigyár létesült Budapesten. Stern és Társa cég alatt. A gyártelep (Nefelejts-u. 12.) már megkezdte a legkiválóbb szalámi- és füstöltus különlegességek előállítását és szállítását. A cég főüzlete a napokban nyílik meg Király-u. 54. sz. alatt.

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 13. vaslagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: VII. Sip ucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díjelőzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZ ESZTENDŐ óta közvetít házasságot Nagy Jenő Rákóczi ut 57/b — Telefon (cégnélküli levelezés).

NŐÜL venne idősebb, önálló bentajre özvegyember hozzá illő női. Cim „rendes megélhetés” jelige alatt a kiadóban.

KERESEK fiannak, kinek Pestkörnyéken jólmenő rőfös és divatúru tüzlete van, orthodox vallásos családból, házias, üzletkedvelő, intelligens magasnövésű leányt. Legalább 12.000 pengő hozománnyal. Ajánlatokat „Üzletnagycobbítás” jelige alatt (16 fillér portóval) a kiadóhivatal továbbít.

TALMUDISTA családból szép leányomat férjhez adom 4000 pengővel és győgyört. talmidchochom megélhetése „chom” jeligére portóval a kiadóhivatal továbbít.

KERESEK orth. házasságnak készítőjéért, ahol cseléd van. Lip-schütz Vilmosné, athely.

RŐFÖS szakmában fiatalember szerény igényű állást vállal. Cim: Kepecs Németán, Paks.

IFJUSÁGI egyesületek, nőegyletek vezetőinek b. tudomására adom, hogy mindennemű vallásos és alkalmi (chanukai, purimi stb.) előadásokat, művészi estélyeket rendezek, Budapesten, mint vidéken. Szíveskedjenek címre ügyelni. Holzschlag Sámuel, zsidó művész, Budapest, VII., Dob-u. 21, II. 15.

INTELLIGENS 28 éves urinő házvezetőnőnek, hársalkodónőnek, esetleg kisebb gyermekek mellé ajánlkozik. Németül is beszél. Cim: Moskovitsné, V., Sas-u. 12. tejsarnok, az udvarban.

TÁRSAT keresek, ki nagyobb üzlettel és tőkével rendelkezik. Korcsma, vendéglő-joggal és tőkével bírok. Ajánlatok „kecskemétvidék” jeligére (16 fillér portóval) a kiadóba kéretnek.

INTELLIGENS, vallásos böcher, (Chóver) kitünően tanít talmudot, polgárit. Ajánlatok fizetés megjelölésével Kohn Amrom Makó, címre küldendők.

ORTH. KÖSER közszükségleti cikk terjesztésére vallásos, ügyes akvizitőröket és vidéki képviselőket keresünk. Leveleket „Szalámigyár” jeligére a kiadóba.

KELLEMESEN töltheti chanuka estét, ha azonnal megrendeli „A csodarabbit”. — Ára 2 pengő. Schwarcz Izidor, tanító, Kiskőrös.

LAKÓTÁRSNAK ajánlkozik fiatalember Budapesten. „Huszonég” jeligére a kiadóba.

KÖNYV, füzet, folyóirat, héber, magyar vagy német szövegű lakodalmi meghívó és bármiféle nyomtatvány a legkifogástalamból készült Schwarcz Lipót könyvnyomdájában Kunszentmiklós. Kérjen árajánlatot.

ALLAST keres tönkrement kereskedő, szorgalmas, becsületes, ajánlólevelekkel rendelkező jeligére valódi.

SÍRKÖVEK minden kivitelben legolcsóbb gyári áron Schreiber Jakob villanyerőre berendezett sírközemében Debrecen, Hunyadi-utca 14.

Bar-Kochba

a zsidó ifjuság könyve
Zsidó ifjúsági regények, elbeszélések darabok.
ÁRA 3 PENGŐ.
Megrendelhető a REMÉNY kiadóhivatalában,
Budapest, IV., Magyar ucca 3. szám.

Katzburg Salamon könyvnyomdája

Budapest, Dob ucca 28.

Elvállalja mindennemű nyomtatványok elkészítését. — Specialista héber nyomtatványokban.

מקבל להדפיס ספרים בול וכתובות קלים.

Felelős szerkesztő és kiadóhivatalos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda.
Budapest, VI., Próféta ucca 7

יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:

Groszberg Lipót

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:

Groszberg Jenő

Felekezeti irodáink konferenciái

A béke boldog idejében a hazai zsidóság nem igen törődött az ő országos szervezeteivel. Az orthodox központi és a neológ országos irodák munkájának egy nagy része csendesen, nyilvánosság nélkül folyt le. Ez a helyzet senkit sem nyugtalanított, mert a viszonyok olyan konszolidáltak voltak. És ezért hiába akarta egyszer néhai Szabolcsi fellármázni a közvéleményt a neológ körében, hiába dörgött a »jüddö-uccai halotti krip-ta ellen« (értve ez alatt a Füzdő-uccában székelő neológ irodát) visszhangot nem tudott kelteni.

A háboru után megváltozott a helyzet. Az ország megkisebbedett és új feladatok táruultak a megmaradt magyar terület zsidó lakossága elé. Az orthodoxia elvesztette nagy rezervoárját, a felföldet, Erdélyt, ahonnan új és új erőforrásokot kapott. A kelet-európai bevándorlás is lehetetlenné vált és így az orthodox vallásosság nem kap új segítőcsapatokat.

A neológia helyzete a csonka országban sokkal kedvezőtlenebb, mint régente. A vagyoniilag előretörő réteg, amelynek áldozatkész-sége oly sok szép intézményt létesített, megcsökken. A kis országban látszik csak meg a zsidótlanodás szomorú s a javítás ut-keresésére ösztönző eredménye: hiábavalók a bankettek, arckép és szobor-leleplezések, hiába a Sulchan Aruch emlegetése — a kitérésű járvány és még inkább a ve-gyes házasságok rémséges pusztítást vittek véghez. Elég csak egy tényre utalni: a nemesített neológ családok nagy része, a bárósiot-tak pedig egészben már kitértek.

Ilyen viszonyok mellett ugy ortho-dox, mint neológ körökben az irodák felé fordul a tekintet, várva az utmutatást a megváltozott helyzet teremtette nehézségek legyűrésére. A kis ország mindkét zsidó táborának a maga módján és pozíciója szerint kell a híveit

felrázni tespedésükből és összetar-tó buzgólkodásra nevelni. Ez a szempont vezeti a magyarországi irodákat, hogy a zsidó élet problémaival szorosabb nexusba jöjjenek. Ez a szellem megnyilatkozik úgy az orthodox központi bizottság kedden lefolyt ülésében, mint a neológ országos irodá-nak ugyanakkor tartott közsgé-kerületi elnökök összejövetelén.

Az orthodox központi bizottság tanácskozásai között igen fontos szerepet foglalt el a hitközségi alkalmazottak kérdése. A jesiva-támogatás és a szombattar-tó szolidaritási front kiépítése nagy kérdései mellett ez a probléma valamiképpen megoldandó minél előbb. Az orthodox tisztviselők külön egyesületbe tömörültek és igazán orthodox hűséggel kérik az illetékeseket nyugdíjkérdésük megoldására. Nem akarnak a nem-orthodox hitközségi tisztviselőkkel még egy ilyen kimondott gazdasági célra sem egyesülni, hanem az orthodoxia keretében akar-nak élni szent munkájuknak egy, a jelenleginél valamivel biztosabb kenyérért. A központi iroda e tekintetben még nem határozhatott. A nyugdíjkérdés pénzügyi megoldására vonatkozó adatok és tervek még nem adnak egész tiszta képet a helyzetről. De az iroda tudatában van a kérdésnek a magyar orthodoxia jövőjére való fontosságának — ez volt alaptónusa a probléma egész tárgyalásának.

A kérdés már csak azért is megoldandó, mert a neológ országos iroda vezetősége által összehívott közsgékerületi elnökök ülése is állást foglalt ebben az ügyben. Az elnöki ülés elhatározta ugyanis egy nagygyűlés összehívását, mely nagygyűlés február 19-én lesz. A nagygyűlés határozni fog a tisztviselők nyugdíja ügyében is. Nagy-on könnyen lehetséges, hogy valami pozitív elhatározásra jut a nagygyűlés és ebben az esetben az

orthodox tisztviselők hátrányba kerülnének, aminek bekövetkezését senki sem óajtja az ortodoxiában.

Az orthodoxia szempontjából igen fontos a neológ nagygyűlés programjába bevett másik — a földbirtok-reformmal kapcsolatos pont. Mint lapunk más helyén olvasható, báró Kohner Adolf elnök kijelentette, hogy a nagygyűlésen semmiféle politikai enunciaciót és semmiféle politikai izü sérelem felhánytorgatását nem engedni meg. A földbirtok-reformmal kapcsolatosan van egy intézkedés, amely pusztán tényével sérelmet jelent a zsidóságra, még akkor is, ha nem kísérik kommentárokkal. A tény ugyanis az, hogy a zsidó felekezet nem kapott a földbirtok-reformmal kapcsolatosan semmit, míg a többi felekezetek, még a csekéri számu unitáriusok is bizonyos fokú megerősítést nyertek a nekik jut-tatott földek által. A neológ nagygyűlésen tárgyalás alá kerül ez a dolog, mely orthodox szempontból legköti figyelmünket.

Az orthodoxia is igényt tart a felekezeti egyenlőség ily dokumentálására.

Az orthodox zsidóság is kivette részét a háboru szenvedéseiből és véráldozataiból. Nincs tehát ortho-ember, ki ne kívánná, hogy a neológ nagygyűlés erre vonatkozó határozata ne legyen eredményes és cél-ravezető. Ép oly kívánatos, hogy a neológ iroda közsgékerületeinek átszervezése is sikerrel járjon. A régi közsgékerületek nagyrésze ugyanis nem funkcionálhat és így a meglevő pár közsgékerületet kell új szervezéssel életképessé tenni. A neológ alkotmányos élet fellendülésétől várunk az ortho-dox életre is.

A két országos iroda egymásmel-letti, de híveik sajátosságaiából táplálkozó munkájában látjuk az esz-közt, egy igazi, értékes magyar-zsi-dó élet lehetővé tételére.

Megalakult az „Orth. Szombat-tartók Országos Szövetsége”

Hosszu előkészületek és szervezési munkálatok után, vasárnap, f. hó 2-án tartotta megalakulását a valásunk egyik saklatos pontjának betartását előmozdító országos szövetség. A budapesti orth. hitközség dsterme szöknek bizonyult a megje.entek beogadá-sára.

A budapesti orthodox hitközséget Deutsch Géza alelnök és Klein Márkus és öljáró saklatos képviselő hivatalosan; az orth. rabbikar részéről Sussmann Viktor és Steif Jonathán budapesti, Goldstein Ezra balatonfüredi rabbik voltak jelen. A következő vidéki orth. hitközségek küdték ki képviselőjüket a közgyűlésre: Balatonfüred (Förabbi és Oblatt Sándor e.nök); Debrecen (Blasz Ede alelnök, Rosenbaum Aladár, Weiszberger Miksa); Eger (Reiner Adolf e.nök); Hajdunánás (Ornstein Lajos, Löwy Lajos); Kiskőrös (Klein Jakab, Gottlieb Fülöp); S. A. Ujhely (Schönfeld Hermann, Berkovits Jenő); Rákospalota (dr. Mandel Henrik, Lampel Ignác); Szarvas (Löwy Salamon a e.nök); Ujpest (Wollner Samu e.nök, Weisz Vilmos alelnök, Sussmann Lipót, Rosengarten Miksa, Neumann Sándor, Grosz Lipót, Mermelstein Samu, Schreiber Adolf).

Az összejövetelnek irányt és emelkedett hangulatot adott Korein Dezső megnyitó beszéde. Széles tisztelettel és a szent célban való egyesülni akarás szeretettel köszönti a megje.enteket a régi szózzal: »berüchim haboim besém Hasém.« Az egész gyülekezeten ünnepi hangulat vett erőt, amidőn bejelentette a szónok, hogy a magyar orthodoxia hódoló nagybecsű és elkötelezett pártosa, főt. Reich Koppel főrabbi ádó jókívánásokkal kíséri a szövetség megalakulását és törekvései megvalósulásáért fohászokodik. Az orthodox központi iroda az előkészítő bizottságot átiratban üdvözölte, melynek szövegét dr. Grossmann Frigyes felolvasta:

Nov hó 22-én kelt, a „Szombat-tartók Országos Szövetségének” folyó évi december hó 2-iki alakuló közgyűlésére szóló meghívásukra válaszulva, ezennel szívélyes üdvözlésünket és hitlestüéri

együttérzésünket nyilóánítjuk a nt. Elnökségnek és a t. alakuló közgyűlésnek. A szombat szentségét külön kiemelünk nem kell, annak fundamentális fontosságát minden orthodox zsidó amugyis elegendő ismeri. A Mindenható áldását kerjük a Szövetség működésére. Orthodox izr. központi iroda nevében:

Frankl Adolf, elnök.

Hasonló, meleghangú átiratban üdvözölte a közgyűlést a budapesti orth. hitk. előjárósága nevében óbudai Freudiger Ábrahám hitk. elnök. A szövetség alakításához való csatlakozásukat, táviratilag és levéllileg bejelentették a következő orthodox hitközségek: Sopron, Békéscsaba, Szerencs, Sárospatak, Kiskunfélegyháza, Szekesfehervár, Salgótarján, Tab, Tét, Abaujszántó, Pásztó. — Levéllileg kimentették távollétüket: Silberstein Dávid rabbi, Vác és Alexander Vilmos, S. A. Ujhely.

Elnök külön üdvözli a megjelent rabbi urakat, ami után felszólítja a közgyűlést, hogy a mai tárgyalásra válassza meg az elnököt. Egyhangúlag az elnököt Korein Dezsőt választják meg.

Korein erre nagyszabású beszédben ismerteti az összejövetel célját. A megalakítandó országos szövetség intézménybe akarja kristályosítani azt a küzdelmet, a melyet a magyarországi szombat-tartó réteg folytat a törvényes munkaszünetből folyó gazdasági megkárosodása ellen. 1891 óta folyik ez a harc, amióta a vasárnapi munkaszünetet a törvénykönyvbe iktatták. Ezzel az orthodox zsidóság két napot kötelessé munkaszünettel megülni. E tekintetben Magyarország zsidósága hátrányban van több ország zsidóságával szemben. Angliában, Amerikában, Hollandiában bizonyos mértékig tekintettel van a törvényhozás azokra, akik valási meggyőződésüknek fogva ugyanis szigorúan munkaszünetes pihenőt tartanak. Hazánkban gyakran oly rendelkezésekbe ütközünk, amelyek a szombat-tartást su yosan érintik és amelyek ellen illetékes helyen nagy tömegben, szervezetten kell fellépni. Útal a szombati heti és országos vásárookra, valamint a szombati bérkifizetésekre. Mivelhogy a miniszteri rendet értelmében bármely helység lakossága kétharmad részének kérelmére

el lehet rendelni a teljes vasárnapi munkaszünetet, amint ez Győr városában a multkor meg is történt, a szövetségnek küzdeni kell legalább a mostani helyzet fenntartásáért és szembeszállani tömören és felvilágosítva a teljes vasárnapi munkaszünet — szociálisan igen tetszetős, de a zsidó egzisztenciák egy tömegét tönkretevő jelszó — ellen. A megalakítandó szövetség feladata lesz a szombat-tartók díjtalan állasközvetítését életbeléptetni, foglalkoztató műhelyeket felállítani és minden eszközt megragadni, hogy az amugy is nehé gazdasági viszonyoktól sújtott szombat-tartó rétegnek megkönnyítse a vallási obszervanciából folyó hátrányainak elviselését. Rámutatott arra, hogy milyen eredménnyel jelent a budapesti szerdai munkabérlizetés, amely 40.000 ember vásárlóképessége fruktifikálását a szombat-tartónak is lehetővé teszi. Oda kell hatni, hogy főleg a gyárvárosokban a munkabérek ne szombaton kerüljenek kijizetésre.

A figyelemmel hallgatott és helyenként frenetikus tapssal félbeszakított megnyitó után Sussmann Viktor rabbi szólal föl. Mint a budapesti »Machziké Hadosz« egyesület elnöke köszönti új szövetségként a szövetséget. A szombat-tartás egyéni jellegén kívül törekedni kell a közösség szombat-tartását minél teljesebbé tenni. Amikor bölcsseink azt mondják, hogy »két sabosz« megtartása közelhozza a megváltást, a »sabosz kelóli« (közösségbeli szombat) és a sabosz peróti (egyéni szombat-tartás) törvényeire is gondolnak. Elvárja az új szervezkedés eredménye gyanánt az olyan szolidaritás kifejlődését fogyasztó és termelő között, amely megfelel a legelőnyösebb gazdasági összetartás, de a legegyszerűbb vallási felfogás tanításainak, hogy t. i. azokat kell első sorban támogatni, akik a szombat-tartás miatt nehézzel indulnak az élet harcainak versenyébe. Beszéde végén nagy lelkesedést keltett az a bejelentés, hogy

Reich Koppel főrabbi felhívást boesátott ki az ország összes rabbijaihoz a szövetség céljai érdekében.

A felhívásban rámutat a kérdés fontosságára és oly irányu buzdítást tart a főtisztelendő rabbi urak részéről szükségesnek, hogy minden orthodox férfiú 18 éves kortól kezdve lépjen be a szövetségbe és a csekély (minimális) 1 pengő tagsági díj lefizetésével adja meg a szövetség működésére szükséges szerény anyagi alapot. A felhívást felszólalón kívül aláírták a büd-szentmihályi és a debreceni főrab-bik.

Blasz Ede, a debreceni hitközség illusztris alelnöke lendületes s valóban magával ragadó klasszikus beszédben szól a szombat fennkölttségéről, a zsidóságban elfoglalt centrális jelentőségéről és a megőrzése szolgálatába állítandó összes energiákról. Az összejövetelre és céljaira alkalmazza a folyó hetiszakasz igéjét: »kach no esz birchósi aser hüvosz loch — fogadjátok áldásomat, amelyet Debrecen és vidéke orth. zsidóságának részéről tolmácsoltam.«

A budapesti orth. hitközség előjárója, Klein Márkus kiindul a Tóra ama kifejezéséből »sabosz saboszaj«. A kettős kifejezés a szombat-tartás kettős szempontjára utal: a munkától való fizikai tartózkodásra és a szellemi emelkedettségre és vallási nemesülés szemponyjaira. Azért óhajtandó, hogy az új szövetség olyan férfiakat állítson élére, akiknek személye biztosítékot ad ugyan a test, mint a lélek szombatjának diadalra jutására.

Wollner (Ujpest), Schönfeld (S. A. Ujhely), Klein (Kiskőrös) Ornstein (Hajdunánás) és Löwy (Szarvas) szívélyes szavakban üdvözlik a Szövetség megalakulását.

Dr. Stern Simon (Budapest) igen fontosnak tartja a szombat-tartó alkalmazottak kiművelése érdekében illetőleg elhelyezkedése megkönnyítésére a kereskedelmi tanfolyamok létesítését.

Az állasközvetítés fontosságát hangsúlyozza Spiegel Andor (Budapest), aki a Tüeresz Bachurim nevében lendületes, ifjúi hévvel üdvözli az összejövetelt s elengedhetetlennek tartja a vidéki ifjusági egyesületeknek a munkába való belevonását.

Weisz Mór, a budapesti orth. hitközség templomi előjárója, a szombat-tartás ügyének lelkes harcosa, a jövő generációnak a zsidóság számára való megmentésére garanciát csak egy országos munkaközvetítéssel kapcsolatos és a szombat-tartást megköny-

nyító és működő szervezet létesítésében lát.

Dr. Deutsch Adolf igazgató, a Szövetség létesítésében egy régi álmodót lát megvalósítva. Sokan a mozgalom vezetőjéről úgy beszéltek, mint a heti szidrában a testvérek Jojszéf Haczadikról, — »baal hachalajmosz — az álmok emberei.« De vannak üdvös és igaz álmok, hasonlatosak Jojszéf álma-hoz és — Jakovj letrájához, amelyek a realitások alapján állnak és az éjig, az eszmények magaslataig emelkednek.

A nagy tetszéssel kísért üdvözölő beszédek elhangzása után Korein Dezső elnök felteszi a kérdést: elfogadják-e a közgyűlés a szövetség megalakulásáról szóló indítványt?

Óbudai Freudiger Károly — elmentmondások és színni nem akaró tomboló vihar közepette — kifejezi bizalmatlanságát az új alakulattal szemben. Csak akkor látna garanciát, 1) ha Frankl Adolf országos elnök lenne a szövetség elnöke is, 2) ha a szövetségben az orthodox jelleg kétséget kizáróan kidomborítottatnék; 3) ha a vezetőségben pesti és vidéki אבני תורה helyet foglalnának. — Felszólalását, a nagy szandeci czadik, R. Chajim z.c.l., egy, a kongresszus idején tett megszívlelendő kijelentésével támasztja alá és fejezi be.

Az izgalmat keltő felszólalásra, a vihar lecsillapulása után, válaszolt Korein elnök. Az első és harmadik pontra vonatkozólag kijelenti, hogy a legális vezetőség választása tulajdonképpen csak az alapszabályok miniszteri jóváhagyása után lesz aktuális. Ami pedig Freudiger Károly ur második kívánságát illeti, elnök javaslatára a közgyűlés kimondta, hogy — bár az alapszabályok értelmében is csakis orthodox, szombat-tartó lehet tagja a szövetségnek — a szövetség már a címében is viselni fogja az orthodox jelzöt. Sussmann rabbi pedig az aggodalmaskodókkal szemben hivatkozik a talmudi elv-re: »kevar hojro hazokén — már döntött a patriarcha« és Reich Koppel főrabbi ur buzdítása irányadó. Erre a

közgyűlés egyhangúlag kijelenti az „Orthodox Szombat-tartók Országos Szövetségének (OSzOSz) megalakulását.

Friedmann Alfréd titkár felolvassa az alapszabályokat, amelyeket egyes módosításokkal elfogadnak. Katz József (Budapest) in-

ditványára felvették az alapszabályokba (a kereskedelmi tanfolyamok mellett) ipari tanfolyamok felállítását. Gottlieb (Kiskőrös) indítványára alapszabályba vétetett, hogy az orthodox iroda elnöke az OSzOSz elnökségének tagja legyen. Goldstein Ezra büfűredi főrabbi kéri alapszabályilag biztosítani, hogy a szombat-tartó munkaadó első sorban ilyen alkalmazottakat foglalkoztasson. Rosenbaum Aladár (Debrecen) ezt az elnökkel egybehangzóan részletkérdésnek tartja. Sussmann rabbi indítványára alapszabályba kerül, hogy nem lehet tagja az OSzOSz-nak, aki a szombatot bár miképpen (ha nem nyilvánosan is) megszegi.

Klein Mór (Ujpest) emlékezteti az alakuló közgyűlést a szombat-tartás és egyéb orthodox szociális ügyek két nemrégiben elhunyt harcosára: Gottlieb Sámuel pápai főrabbi és Paskusz Akivóra. Az elnök Korein felszólaló kegyeletért köszönetet mond és megleg szavakban adózik a két Megdicsőült munkájának. A kegyeletes szavakat az egész gyülekezet állva és mély csendben hallgatta meg.

Klein Jakab (Kiskőrös), Fischer Armin (Budapest) és dr. Deutsch Adolf hozzászólása után az alapszabályokba került a szombat vallási fontosságának propagálása is.

Korein elnök a módosítások után határozatilag kimondja:

az alakuló közgyűlés egyhangúlag elfogadja az OSzOSz alapszabálytervezetét.

Dr. Stein Artur felolvassa az ideiglenes vezetőség névsorát:

Elnök: Korein Dezső, Budapest. Társelnökök: Dr. Stern Simon, Budapest. Blasz Ede, Debrecen. Alelnökök: Dr. Deutsch Adolf, Weisz Mór, Budapest. Alexander Vilmos, S. A. Ujhely. Steiner Herman, Győr. Pénztárnok: Schlesinger Adolf, Budapest. Ellenőr: Kahán-Frankl Samu, Budapest.

Elnöki tanács: (Budapest) Sussmann Viktor rabbi, Bárkány Armin, Deutsch Géza, Dr. Friedmann Izidor, Dr. Grossmann Frigyes, Hartstein Lajos, Klein Márkus, Kollmann Zsigmond, Dr. Stein Artur, Spiegel Andor. — (Vidék) Bernfeld Sámuel, Debrecen, Breuer Lázár, Pápa, Fürth Mór és Mandula Mór, Miskolc, Rauchwerger Mór, Salgótarján, Schwartz Ede, Nyiregyháza, Steiner Ede, Szombathely, Dr. Weiler Béla, Sopron, Weisz Miksa Balassagyarmat, Wollner Samu, Ujpest.

Számvizsgáló-bizottság: Diamant Sándor, Gábor Sándor, Reitmann Manó, Schlesinger Armin, Ullmann Ráfáel (Budapest).

Választmány: (Bpest) Baumann Dávid, Boxhorn Mózes, Bohrer Jakab, Blechner Jenő, Dr. Deutsch M. Emil, Duschinsky Márkus, Engelmann Mór, óbudai Freudiger Fülöp, Fischer Armin, Fischer Andor, Fuchs Ignác, Groszberg Jenő, Heiden Géza, Herzog József, Klein Ignác, Friedmann Jenő, Klein Dávid, Kövesi Béla, Lebovitsch Lipót, Löffler Henrik, Miklós Elek, Dr. Reiner Imre, Dr. Rakonitz Dezső, Roth Henrik, Rebenwurz Izidor, Dr. Sebestyén Antal, Schlesinger József (Paulay Ede-u. 12), Stern B. Sámuel, Stern Ödön, Spiegel Menyhért, Sternberg Z. L., Spitzer Jakab, Sussmann Adolf, Sussmann Dezső, Spitz Sándor, Steif Herman, Salgó József, Tauber Simon, Dr. Ungár Lipót, Weisz Adolf. — *Vidék:* Herzog Gyula, Pápa, Herzog Sámuel, Tab, Kahán Márton és ifj. Klein Sámuel, Gyöngyös, Krausz Lázár, Sárospatak, Gyöngyös, Krausz Lázár, Sárospatak, Lichtig Jenő, Gyöngyös, Moskovits Ede, Szerencs, Oblatt Sándor, Balatonfüred, Rosenberg Manó, Abaujszántó, Reinitz Elemér, S. A. Ujhely, Rosenbaum Aladár, Debrecen, Rosenberger H. Dezső, Hajdúnánás, Schönfeld Herman, S. A. Ujhely, Grünfeld Jenő, Pásztó, Weisz Vilmos, Újpest, Weinberger Miksa, Debrecen, Wohl Sámuel, Szerencs, Bernfeld Ernő, Klein Ernő és Ullmann Salamon, Debrecen, Weisz Gáspár, Tiszafüred, Blau Zoltán, Abaujszántó, Berkovits Jenő, S. A. Ujhely, Deutch Manó, Balassagyarmat, Deák Ernő, Pásztó, Deutsch Elkan, Tab, Frisch Ferenc és Fisch József, Bekéscsaba, Fischer Sámuel, Sárospatak, Gottlieb Fülöp, Kiskőrös, Galandauer Ignác és Markusz József, Bonyhád, Deutsch Jenő, főrabbi, Pásztó, Brieger Andor, Apéz, Pollak főrabbi, Verpelet, Deutch Emánuel főrabbi, Balassagyarmat, Goldstein Ezra főrabbi, Balatonfüred, Goldschmidt Sigmund, Supron id. Glücklich József, Hajdúnánás, Berger Jenő, Bied, Reiner Adolf, Egri, Martonka L. Pápa, Klein Jakab, Kiskőrös, Moskovits Karoly, Weisz Izsák és Weisz Mózes, Makó, Ornsztein Laos, Hajtúnánás, Lowy Salamon, Szarvas, Kocsmei Izidor és Singer Mór Kicskémér, Dr. Maner Henrik és Lampel Ignác R. K. P. lota, Krausz Sándor és Fisch Miksa, Kiskunfelegyháza, Strausz Misa és Benedikt Jenő, Szécsényvár, Haffmann M. hány és Haberfeld Pinkasz, Szombathely, Kuzler Emil, Tét, Schweier Márk, S. A. Ujhely.

Elnök megköszöni a bizalmat a megválasztásáért és I-ten áldását kéri a szövetség munkájára. Dr. Groszmann Frigyes indítványára Korein Dezsőnek, — ki a szövetség mai megalakulásával 30 éves munkádatlan munkájának gyümölcsét

látja megérni, — a közgyűlés jegyzőkönyvileg fejezi ki köszönetét, amely aktussal a délután fél 4 órakor kezdődött közgyűlés esti 8 óra után ért véget.

A vezetőség a »Tiferesz Bachurim« közreműködésével a vidéki vendégek tiszteletére bankettet rendezett, amely igen emelkedett han-

gulatban csaknem éjjelig tartott. Steif, Sussmann rabbik, Biasz Ede, Paneth rabbi felszólalásai a lakomának valódi »széüdasz miczvó« jelleget kölcsönöztek. Igen szellemesen beszéltek még: dr. Groszmann, Rosenbaum és Weinberger (Debrecen) és végül is a nap hőse — Korein Dezső.

Az orthodox központi bizottság ülése

A központi iroda elnöksége december 4-re egybehívta az orsz. orth. központi bizottságot, az orth. felekezeti életre nézve fontos és nagyhorderejű kérdések megtárgyalására.

Megjelentek: Grünfeld Simon, büdzentmihályi, Strasser Salamon debreceni, Teitelbaum Naftali, nyirbátori rabbi, továbbá óbudai Freudiger Ábrahám és Lipót, Korein Dezső (Budapest), Mandula Mór (Miskolc), Bernfeld Sámuel (Debrecen), Schwartz Izidor (Győr), Steiner Vilmos (Pápa), Weisz Gáspár (Tiszafüred), Hartstein Mayer (Sátorajaujhely), Friedmann Hermann (Mándok), világi tagok.

A központi iroda részéről a tanácskozáson részt vettek: Frankl Adolf elnök, Hartstein Lajos ügyvezető alelnök, aki az ügyek előadója volt és dr. Reiner Imre jogtanácsos, aki a jegyzőkönyvet is vezette.

Frankl elnök még a napirend előtt meglepő szavakban emlékezett meg bold. Paskusz Károlyról, a központi bizottság nemrég elhunyt kiváló tagjáról, méltatta kiünö érdemeit és kiemelte azt a nagy veszteséget, amely korai elhunytával nemcsak a központi bizottságot, hanem az egész magyar orthodoxiát érte. — Ezután beható tárgyalás alá kerültek a napirenden levő (15) folyó ügyek.

A bizottság valamennyi tagja élénk részt vett minden egyes kérdés megvitatásában, amelyeket Hartstein Lajos ügyvezető alelnök ismertetett. Kiemeljük a tárgysorozatból a hitközségi alkalmazottak jogviszonyainak és nyugdíjának rendezésére irányuló kérdést. A bizottság egyhangulag megállapította ezen kérdés mielőbbi megoldásának fontosságát. Elvben teljesen méltányolja az alkalmazottak jogviszonyának és nyugdíj-járműkaptelenségük idejére róluk és családjukról kellő gondoskodás történiük. Mégis, mivel az alkalmazottak alapszabálytervezetüket — teljes egészében — nem bocsájtották a bizottság rendelkezésére, abban a tekintetben a bizottságnak nem állott módjában határozni: vajjon a tervezett forma, megfelelő keretűl szolgálhat-e majd a kérdés rendezésére. A pénzügyi megoldásra vonatkozó adatok hiányossága miatt, e tekintetben sem lehetett állást foglalni. Minthogy a kérdésben a hitközségek képviselőinek kell elsősorban állást foglalni, a bizottság felkérte a központi Irodát, hogy az ügyet készítse elő a legközelebbi egybehívandó központi bizottsági és országos képviselői ülés napirendjére.

A hitk. alkalmazottak nyugdíjgyével vezércikkünkben foglalkozunk. — A bodrogkereszturi vitás rabbik kérdés ügyében a bizottság újból megerősítette mult ülésében hozott azon határozatát, hogy Schléssinger Chaim Alter válás-törvényeink szerint teljes jogu rabbija ezen hitközségnek. Elhatározatott továbbá, hogy

Wesilla mosás a legideálisabb

1929. év tavaszán egybehívják az orsz. képviselőiséget.

A husvétii liszt felügyelete kérdésében, — tekintettel arra, hogy Silberstein Józsuá, váci főrabbi, aki a felügyeletet évtizedek óta elátja, jelenlegi gyenge egész égi állapotja miatt most erre nem képes

— laz a határozat hozatott, hogy ez évben a felügyeletet a debreceni kisvárdai, és büdzentmihályi főrabbi, a központi bizottság rabbi-tagjai fogják ellátni. — Tárgyalták még az OSzOSZ ügyét, ugyszintén egyes hitközségekben felmerült egyenetlenkedéseket.

הגאון הצדיק מ-סאנטה אינו

— Az abaujszántói főrabbi —

Hőféherre csak Wesilla mos

A magyar orthodox rabbikart és a Tóratudományt súlyos veszteség érte R. Falk Jungreis abaujszántói főrabbi elhunytával. A Megdicsőült életének utolsó esztendeiben súlyos, rendkívüli nagy lelkierővel, csodálatos I-tenfélelemmel és vallásos megnyugvással elviselt belegsége kövelkeztében nem szerepelt a nyilvánosság előtt, de a hazai orthodoxia történetében fényes lap jut neki. A hitközségekben ahol csak működött, mindenütt a Tóra tanulásáért, a vallási tradíciók megővéséért sikrasszált a legodaadóbban. Ugy érezte, hogy az orthodox közéletben való részvétel nem csupán dekórum, személyi kitüntetés, hanem szent kötelességteljesítés. És azért, amikor koránál fogva erejét gyengülni érezte, rigorózus lelkiismeretességénél fogva arra kérte az illetékeseket, hogy ne jelöljék a 40 tagu orsz. rabbibizottságba. Lángeszű és lánglelkületű férfi volt. Szinte csodálatos, hogy miképpen szerezhette legendás talmudi tudása és szorgalma mellett világi műveltséget. Több európai nyelven beszélt és irt. A szomorú emlékezetű tiszteszlári vörvád idejében publicisztikailag is sikra szállt az igazság és a megrágalmazott zsidóság védelmében. Cikkei általános feltűnést s figyelmet keltek a bennük megnyilatkozó mély tudás és őszinte meggyőződés miatt. Többször vezetett küldöttséget I. Ferencz József király elé és ilyenkor mindig megvalósult rajta a Mislé szava: „choziszó is mó-hir bimlachtoj lifné melochim jis-jácrov — láthattad a férfiu, aki kiváló az ő dolgában, királyok előtt is megállja a helyét”. Orthodox közügyekben többször megjelent miniszteriumokban és nemszidó egyházi férfiak előtt, amikor a könyvei között élő tudós, világlag is csiszolt európaérnek bizonyult.

A Megdicsőült híres rabbicsaládból származott. Apja a „csécsi gaon” néven ismert tudós volt. Nagybátyja, a híres csengeri főrabbi, a „Menüchasz Osér” szerzője volt legelső tanítója. A kis „Falk” csakhamar széles körben ismert lett, mint „ilij” (talmud-zseni). Csengerből Fehérgyarmatra ment, ahol ugyancsak nagybátyja működött főrabbiaként és nagy je-sivát tartott. Innen Pozsonyba került, ahol a Kszáv Szojfer főiskolájának egyik disze lett. Nemsokára megnősült és Váczon telepedett le, mint magánember. Tédása, vallásossága, műveltsége, finomsága feléje irányították a figyelmet és ott csakhamar egyike lett a legnépszerűbb embereknek. Váci tartózkodása alatt több olyan akcióban vett tevékeny részt, amelyek a tóratanulás érdekeinek a hatóságok előtti képviseltetését érintették. Nappal foglalkozása után járt, az éjjelek teljesen a Tórának voltak szentelve. Idők múltán idejét teljesen a tanulásra

A temetés

Hétfő délelőtt 10 órára volt kitűzve a temetés. A nagy gaon tiszteletére ezrével özönlöttek a temetésre. Kiküldöttekkel képviseltették magukat a következő hitközségek: Budapest, Vác, Miskolc, Sátorajaujhely, Eperjes, Kassa, Mád, Sajószentpéter, Tarcál, Tállya stb. Miután a templomban megejtették a „hakofo“-kat, elsőnek a megdicsőültnek fia, a me-zőkővesdi főrabbi tolmácsolta a család fájdalmát és a hitközség veszteségét. Utána a mádi gaon bucsuztatta. Megható volt, amidőn az ősz gaon sirástól elcsukló hangon emlékezett meg jóbarátja nagy erényeiről és érdemeiről. A miskolci főrabbi után az elhunyt unokái, a mezőcsáti és ökörítói főrabbi; az unokaöccsei, a füleki és nógrádberceli főrabbi, a

fordította és így kis üzlete a tönk szélére jutott. Így érte őt Nagysalló hitközségének meghívása az ottani rabbiszek betöltésére, melynek kényszerből eleget tett. A hitközség és környéke akkor meglehetősen el volt hanyagolva A fiatal főrabbi kedvvel és kitartással művelte meg a talajt és íme nemsokára érlelődött a gyümölcs: kitünő jesiva támadt, amelyből jeles talmudtudósok kerültek ki és azóta Nagysalló a tóratanulásnak egyik érdemes kehló-ja.

Ép ilyen utórő és átalakító munkát végzett később Szombathelyen. Csak két esztendeig működött ott, de ezalatt lerakta a hitközség fejlődési lehetőségeit és utat mutatott a jövőre; aminek eredménye, hogy ma Szombathelynek a hazai orthodox hitközségek sorában oly kiváló hely jutott.

Szombathelytől hívták meg Abaujszántóra, Lipschitz Lipót főrabbi, az orthodox iroda későbbi elnökének utódjaként. Itt az ifjuság nevelését gondolta, a vallásosságot terjesztette, a tradíció szeretét véste a szivekbe. 32 évig működött szeretettel körülvéve Abaujszántón. A héber betűk számbeli értéke szerint 32 (לב) szivet jelent. Mert valóban a hitközségének szive volt, amely minden-kivel érzelt.

Mély megilletődést kellett ezek után, amikor szombat este elterjedt a hír, hogy az egész hitközségnek hódolva szeretett lelkipásztora elhunyt 81 éves korában. Könyny, fájdalom kelt a hír nyomán.

dédunokaöccsei, a kassai, eperjesi rabbi és a nyiradai főrabbi beszéltek. Bucsuztatót mondott még a tályai főrabbi is. A jelenlevő főrabbi közül a sajószentpéteri, szendrői, szerencsi, tarcali és verpeléti főrabbi, valamint az ujhelyi és mádi rabbi az idő előrehaladottsága folytán lemondtak a szóról. Megható aktus volt, amidőn a Megboldogult testvéröccse, Jungreis Ignác, Lőrinciről, zokogta el a biblia „Haj-óchi — ó jaj, testvérem” szavaival bánatát és fájdalmát.

A délelőtt 10-től délután 3 utánig tartott végtiszteességadás az összes jelenlevőknek újból tudatába véste, hogy mily nagy zsidó értéket veszítettünk el Rabbi Falk Jungreis, abaujszántói főrabbi elhunytával. — ה'תשנ"ח

Menórák, Csillárok

és Világítás R.-T. Budapest, VII., Erzsébet-körül 41. szám (Rovai szálló mellett, D. b. u. s. rok.)

selyemlámpaernyők
írókészletek
ajándék tárgyak

Villany

körták
főzők
vasalók stb.

Látogatás Mesteremnél

A pozsonyi rabbiiskola vezetője, főt. Schreiber Akivó főrabbi שלישי, e héten családi ügyben időzött Budapesten. Tanítványi kötelességünknek tartottuk a Mester előtti tisztelgést. A pozsonyi rabbiiskola volt növendékeinek nagy lelki öröme megállapíthatom, hogy, hála a jó Égnek, a főrabbi ur fáradságos és felelősségteljes munkája dacára igen jó színben, erőben és kedvben van. — עד מאה ועשרים

Fel akartam használni az alkalmat egy kis közérdekű beszélgetésre is. És ezért megkérdeztem a véleményét, a bécsi hitközségi választásokról, ahol az orthodoxia a neológ »Unió«-val egyesült a választások alkalmából, a hitközség vallási jellegének megóvására.

A főtisztelendő ur nem volt hajlandó nyilatkozni e kérdéssel, mint politikailag kényes dologról. Épp ilyen rezervált álláspontot foglalt el arra a kérdésemre: mit vár a zsidóság a cseh-szlovák választástól. De amikor azután a mulandó, csupán átmeneti politikai dolgok helyett a Tóra örökkévaló ügyéről volt szó, igen szívesen és lebilincselő módon beszélgetett. A budapesti »fiatalabb baalé batim siurje« főlőti melegegedésének kifejezése után a hunfalvi gaonra, R. Semuel Rosenbergre ר"ר terelődött a szó és akkor a főrabbi ur a következő nagyon jellemző apróságot mondta el:

— 1919-ben történt, Ij ár havában, hogy (a Hunfalvához szomszédos) Poprádon összejövetelt tartottunk, amely összejövetelből kristályosodott ki a mai szlovénkői orthodox iroda. A megjelentek között ott volt a hunfalvi gaon. A legmegkülönböztetett tisztelettel vettük körül. De jellemző a szentéletű mester szerénységére, hogy nem akarta vállalni a tanácskozás

elnökségét, sőt engem beszélt rá a tanácskozás vezetésére azzal, hogy nagy lelki örömet okoz neki látni a tanácskozás élén az ő nagy rebbejének, a Kszáv Szofjfernek unokáját. Ez volt az első — és sajnos, utolsó — alkalom, hogy a világhírű gaonnal találkoztam. Egy hónapról rá, az egész zsidó világban megrendülést keletően hatott a hír, hogy a hunfalvi gaon elhunyt.

— Mit szól Rebbe, mint a jeruzsálemi »kojlek« n ó s z i - j a , a közelről terjesztett kedvezőtlen hírekhez s amely híreknek a budapesti cionista-organum megnyitotta hasábjait?

— Meggyőződésem, hogy nagyjában a kojlel — melynek élén az illusztris gaon, R. Jozsef Chájim Sonnenfeld áll — rendben vezeti az ügyeket s így az orth. közöniséget figyelmeztetni kell arra, hogy ne üljön fel mende-mondáknak, rágalomnak és azok által ne tartassa magát vissza a Rabbi Méir Balnész céljaira való adományozástól.

A legjelkesebben beszélt ezután a főrabbi ur az ő »fiáról«, a jesiva növendékeiről. Kiemelte, hogy a jesiva jelenlegi bócher-nyaga a vallásosság, szorgalom, tehetség tekintetében a legelső klasszist képviseli. A jelenlegi hallgatói létszám 180 körüli. Öröndetes, sokan vannak ezek között a jelenlegi Magyarországból. A zöme természetesen Szlovénzskóból való, mégpeddig leginkább az »Oberland« községeiből (Kassától nyugatra). Bármilyen kitűnő is — a jesivákon általában — a növendékanyag, még sem lehet aggodalom nélkül megállapítani azt a — többi jesivákon tapasztalható — szomorú tény, hogy a bóchernek 17—18 éves korban rendszeren már elhagyják a jesivát, Ennek ugyan gazdasági okai

Kitűnő minőségű

Hutter

כשר Szarvas szappan

kapható minden fűszer- és festékeskedésben. — Gyertja a budapesti orth hitközség rabbinátusának felügyelete mellett: **Hutter József szappangyár és Olajipar r. t.** Budapest. VII., Erzsébet-körút 6. — Telefon. J. 461—92, 93, 94, 408—92.

vannak, a gazdasági helyzet kényszeríti a Tóra tanítványait kenyéreskereset utáni törekvésre, mégis teni kellene valamit ebben az ügyben. A pozsonyi jesiva e tekintetben kivételt képez, növendékeinek életkora most 19 és 23 között változik.

A jesiva egész jövőjére döntő fontosságú immár az internátus kérdése.

Pozsony oly nagy váres lett, hogy lehetetlenné válik a felügyelet szellemi, erkölcsi és vallási tekintetben internátus nélkül. Megszűnt a régi állapot, amikor a jesiva növendékeinek egész élete a Várhegy és a zsidó-ucca között folyt le. De vallásosságra való felügyeletnek és a régi Tóra-tanulásnak nem szabad hiányt szenvednie.

— Van rá remény, — fejezte be a főrabbi ur — hogy a pozsonyi hitközség — mely, mint a »Zsidó Ujság« is megírta, 800.000 csehkoronát bocsátott az internátus építésének céljára — és a jesiva volt növendékei, karöltve meg fogják oldani ezt a fontos és halaszthatatlan kérdést.

Groszberg Jenő.

Iskolakönyvek

az ország összes iskolái részére kaphatók

Müllernél, Laudon-u. 2. sz. Talészim, máchzojrim, szefórim

SIRKÖVEK
a lezáró-évek árban kaphatók

מנבות

Adler J. SIRKÓRAKTÁRÁBAN
BUDAPEST, KÁROLY-KÖRUT 7. SZAM.

Szombat és ünnepnap zárva.

TRENDELLI

— Chanuka-tárca —

A kandallóban vígan lobogott a tűz. Barátságos mosoly járszadózott mindenki ajkán. Az ezüst menórából kicsillanó fehér lángocskák derűs fényt vetettek az asztal körül összebuvo férfiarcokra, akik társalgás közben a hagyományos trendelli pörgetésével voltak elfoglalva...

... A szülők aranylakodalmat ültek a multkor. S most összejöttek a fiuk. Az egyik Frankfurt a/M-ben élt, ott lelkes agudista lett. A másikat a sors Koppenhágába vetette és reform-zsidót csinált belőle. A harmadik Berlinből jött cionista elvekkkel. A negyedik otthon maradt a szüleinél. Magától értetődik, hogy a kedélyek föllegedésével, a családi ügyek letárgyalása után, lassan-lassan kibontakozott az eszmecsere. Hiába, a chanuka ama emlékezetes ünnep, amely a zsidó nép egykori legendás hatalmának ragyogó képét idézi fel tündöklő varázsában. És ezek közül ki-ki a maga módja szerint népének újra való boldogulásáért fáradozik. Hisz azért szállnak sikra és ezért vitatkoznak. «Vajjon mi is lenne az az élet-elixír, amely a zsidó nép régi fénykorát visszaállítani tudná? Vajjon mit tegeyen a zsidó nép létérdekének előmozdítására? Minő törekvéseknek szegődjék szolgálatába, hogy boldogulását a népek versenyében biztosítsa?»

Célok, igék és eszmék számtalanjai röpködtek szerte az ünnepi melegségű chanukagyertyás szoba levegőjében vibrálva. De a vitázók egyikének sem sikerült társait a maga világnézetének megnyernie. Ezalatt pedig az asztalon ugráló hagyományos trendelli vígan és egykedvűen végezte sokévszázados chanukai hivatását, forgott, forgott és percenként, hol az egyik, hol a másik oldalbetűjére dőlt.

— Egyezünk meg, testvérek — kiáltott fel hirtelen az agudista, a trendellit magához ragadva. — Tegyen igazságot közöttünk ez a héberbetűs kecses ólomalkotmány. Ki-ki közülünk egy betűt vehet magának a négyből, amit ép a szerencse szeszélyétől kap és azt elvének igazolására fordíthatja. Ha nem sikerül, — elve elfegadhatatlan marad! Nézzük hát.

A többiek is beleegyeztek és a székeket az asztalhoz közelebb hozva, egészen komoly izgalomban

várták a fejleményeket. Elsőnek az agudista pergetett.

A trendelli kiröppent a kézből, forgott, forgott, míg végre a G betűre dőlve megállt.

— Nos — unszolták hárman is türelmetlenül az agudistát. — Mit jelentesen ez a betű a te számodra?

— Génusz! — kiáltotta harsányan és örömtől sugározva az agudista. — A zsidó népet szerintem csak a maga génuszának ápolása, a maga zsidó erkölcsének ősi kultiválása mentheti meg a jövőnek. Testvéreim én a zsidó szellemi és tradicionális kincsekben látom azt az erőt, mely a népek közötti küzdelmekben előbbrevalóvá teszi a zsidóságot és a vallásunkat a külső behatásoktól izolálja. Az ősi génusz a mi sokévszázados létbiztosító fegyverünk.

Forgott, forgott szédítő tempóban az igazságot szolgáltató trendelli és perceről percre csigázta, fokozta a megfigyelők izgatott kíváncsiságát. Most H betű került hirtelen a felszínre. Dönteni kellett.

— Harmónia! — lelkesedett föl ragyogó arccal a koppenhágai reform-zsidó. — Ach! Harmonie und Einklang, meine Brüder! »Népiünk boldogulását ezakis a nyugati művelt kultúrával való tökéletes harmonizálás, ezakis a vele való teljes összhangba kerülés biztosíthatja. Különbözik hogyan várhatnánk erkölcsi támogatást a környező, modern nagyhatalmaktól? Vallásunk idegenszere kórosan megvényült. Az összes formák nyugati mintára való modern átalakítását sürgetem!«

És perdült és forgott a trendelli, nevetve, bugva, kajánul. És vidám önfeledtségében tudomást sem vett a rámeredő arcok halálos komolyságáról. Pedig azok izgalma láthatóan nőttön-nőtt. Egyszerre csak megáll és csupa szeszélyből az N. betűcskét tartotta oda a mohó megfigyelők szeme elé.

— Nacionalizmus! — ugrott fel mintegy villanynyomásra a legfiatalabb testvér, a hevülékeny cionista, miközben karjait extázisban hadonászott a levegőben. — »Politikai függetlenséget a szétromcsolt, hazátlan zsidóságnak! Javaink idegen honok kivetett koldusaiként, szerencsétlen hajótörteként vánszorognak hajléktalanul szerte a világon. Mentsvárat az üző testvéreknek! Cion ősi földjén

az új hont kell felépítenünk. El kell véreznünk a nemzeti megújulás nagy érdekeiért. Kétezer év előtti büszke őseink példájára országot, hont, hatalmat törekedjünk felmutatni. Csak így látom biztosítva a zsidóság fennmaradását, csak így álljuk meg helyünket a népek nagy versenyében.«

A hangulat már valóban a felmelegedett kedélyek feszült túlfűtöttségét mutatta. Az oly komplikált téma szövívői, a zsidóság jólétének különböző apostolai és harcosai a heves vitától elbágyadva lankasztották le fejüket. Fáradtan pislákolt már az ablakon álló chanuka-mécses is, alig-alig lappangva. A kis szobára lassan, észrevétlenül ráborult a csendes félhomály.

Ekkor az otthon maradt testvér aki szülei mellett élte le napjait a kis városban és most már öszülő szakállú »póserer jüd« lett belőle, vette kezébe utolsónak a trendellit. Fürgé ujjai közül kiperdült a kis játékszer és ifjabb testvérei lélekzetvisszafojtva, szinte áhitatos, csodát sejtő várakozással lesték az eredményt. De ime, egyszerre a szépen formált S betű vált láthatóvá a megpihenő trendellin.

KÉRJE A FÜSZERKERESKEDÉSSEN

A MOST MEGJELENT,
148 RECEPT TARTALMAZÓ,
SZINES KEPEKKEL ILLUSZTRÁLT
DR. OETKER-FÉLE
RECEPTKÖNYVET
ÁRA 30 FILLER

HA A FÜSZERESNÉL NINCS FORDULJON KÖZVETLEN HOZZÁNK: DR. OETKER Á. GYÁRHDZ BUDAPEST, VIII. CONTI-U. 25.

A 127 receptet tartalmazó „Hogyan készül a jó sütemény?“ c. könyvecskét kívánatra továbbra is ingyen és bérmentve küldöm

— Sölem! — jelentete ki méla, lágy hangján a jóságos mosolyu zsidócska. — A béke, testvérek! Csak az i-teni kormányzatba vetett hit békés nyugodalma és az egymás iránt érzett békés szeretet óvja meg nemzedékről nemzedékre a zsidóság gerincét a megroppanástól. Nincs félemlíthetlenebb, bátrabb és hatalmasabb család, mint az állandóan békében és megértésben élő testvérek! Naggyá akarjátok látni a zsidóságot? Hatalmassá, tekintélyessé? Menjetek és éljetekek közös akarásban és békés megértésben. Nem civódva elveken és szállóigéken, nem vitázva csoportok és iránykülönbségeken, hanem békés összetartásban, az egész zsidósággal összefogóva. Akkor a világ hatalmas népei is elismernek, észrevesznek benneteket és csodálni fogják hatalmatok és szilárd akaratokat. Mert a béke betűi,

testvéreim, a **שב** szó betűi, helyes irányba összefogóva mindjárt a **שבת** fogalmat alkotásuk, ami máris hatalmat és uralkodót jelent. Bizony, így van ez, öcsém... Csak hm... tudni kell ám, melyik helyes irányba kell összefogózni.

Az öreget, szavai befejezése után hárman fogták körül megeg kézzorításokkal. Szavai lenyűgözően hatottak.

— A sólajm-ért feláldozunk mindent — mondották egyértelműen a fiatal harcosok. — Ezuttal a régi felfogásunkat is. Itthon vagyunk testvérek. Éljen a »sólajm bajisz«, a család békessége.

A kis szobában, mintha hirtelen újabb és nagyobb világosság támadt volna valahonnan és a csanakai játék a békés testvériség meghitt jegyében folyt tovább...

Drexler Dezső, Szendrő.

A budapesti orth. hitközség üdvözlölete a palesztinai orthodoxia vezéréhez

R. Jojszéf Chájim Sonnenfeld 80 éves születésnapja alkalmából a budapesti orthodox hitközség előjárósága gyönyörű költői héberséggel írott átiratban köszöntötte a jubiliánst.

A levél magyar fordítása körülbelül ez:

— Adassék tisztelt a Tóra fedjedimének, bölcsék bölcsének, Tóratudás és erkölcsi nagyság egyesítőjének, Izrael ügye elősegítőjének, I-ten és ember szeretettjének, Rabbi Jojszéf Chájim Sonnenfeld főrabbinak.

— Örül szívünk és ujjong lelünk, mivelhogy értesültünk, hogy

Mesterünk érkezett az erőkorszakához, a 80-ik születésnaphoz, teste és leke teljes épségében és ereje teljességében. Ki hasonlítható hozzá korunkban? Ott áll a gáton, vigyáz a védőfalakra, a szent várost és a szent földet irányítja, az egész zsidóságra terjed befolyása, tórája és bölcsessége tárházából kiáradó hatása.

— Ezért szívünk telve ujjongással, bersóséggel állunk az üdvözlők sorába, áldással személye számára, hálával a Teremtő iránt, a miért elérette Mesterünkkel e napot.

— Hadd viruljon agg korában, érje el Mojsze Rabénü éveit, 120

Ceres-ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer-, csomage- és élelmiszerüzletben kapható.

Hutter József szappangyár
Olajipar részvénytársaság
Budapest, Erzsébet-körút 6.
Telefon: J. 461-92, 93, 94, J. 408-92

esztendeig őrizze őt az Ur, tartson tőle távol minden bajt, láttassa vele a kort, amikor Cion és Jerusolajim megvigasztaltatik.

— Amint ezt kívánják magasztos értékeknek hodolói, személyének és Tórájának tisztelői:

a budapesti orth. hitközség előjárósága:

Óbudai Freudiger Ábrahám elnök.
Löffler Henrik főltkár.

Zenélő menóra

Moajz cürdallamával, finom ezüst kivitelben.

Minden zsidó család legszebb vitrindisze és bármely alkalomra a legszebb ajándék.

Kapható: Sternberg Ábrahám, Budapest, V., Bálvány-utca 23

DISKAY MONA LISA

művészi fényképező műtérme
B U D A P E S T
VII., Rákóczi-ut 74. III., Zsigmond-u. 16.
Telefon: J. 350-89. Telefon: Aut. 517-40
Magy. Divatcsarnok Lukács sfürdővel
házában. szemben.
Címre kérjük ügyelni!

Kedvezményes áru szelvény.

Utalvány nélkül 50 százalékkal drágább. Ezen kedvezmény érvényes fényképnagyítókra is.

Mint a hírszolgáltatásban a rádió, a közlekedésben a repülőgép, éppen úgy a fényképezés, helyesebben az arcképfestés terén az airbrush, a légecsét forradalmat okozott. Atalakította az arcképfestés technikáját, tökéletessé tette a kivitelét ami a legfontosabb, hihetetlen mértékben olcsóbbá tette az arcképeket. Ezzel a modern gép-zettel, amely Amerikából indult el utjára, Európában még igen kevés műterem van felszerelve Magyarországon pedig csak egyetlen fényképező szerzőbe eddig ezt a technikai csodát, a közismert Diskay mester, kinek VII., Rákóczi-ut 74. sz. alatt, a Magyar Divatcsarnok házában és III., Zsigmond-utca 36. sz. alatt vannak a műtermek. Ezekben egy darab életnagyságu arcképet kerettel együtt P 18 árban szállít — beküldött fényképek után is! — lapunk olvasóinak, kik egyéb fényképzéstechnikáikat is beszerezhetik ott a legjutányosabb áron, miután lapunknak sikerült ily irányú megállapodást létesítenie.

חנוכה

Irta: FISCHER FÜLÖP, sárospalaki főrabbi

Hogy megérthessük, minő világtörténelmi jelentőséggel birt a menóra meggyújtásával jelképezett Tóra-világosságnak győzelme, Antióchus Epiphánész fellázító törekvései fölött, legalább néhány vonással meg kell rögzítenünk a Tóra által irányított zsidó néplelek és a görög világnézet között tátongó különbségeket. Akkor be fogják látni, hogy „seoszó niszim laavojszenü bajomim hohém”, ama csodatettek melyeket I-ten ama napokban végzett ami őseink számára, „bizmán háze”, ezen idő számára is, azaz a mi napjaink számára is fölötte mélyrehatóak, áldást hozóak valának.

A bölcsék mondják: „A Te szavaid szövétneke az én utamnak”, mondta Dávid. Fia Salamon szintén mondja: Az igazak utja, mint a fénylő világosság, a gonoszok utja pedig a homályban van. A gonoszok vándorhoz hasonlítanak, ki lámpa nélkül jár az uton. Belebottlik egy kőbe és elesik. Majd egy fába ütközik és arcával nekivágódik. Végére egy folyam kerül utjába, de nem veszi észre azt és belesik. Így van ez a gonoszokkal is. Tórájuk nincsen, mint irva van: „A gonoszok utja a homályban van.” „De az igazak ama vándorhoz hasonlítanak, ki lámpával kezében jár az uton.”

A Tóra nélkül szűkölködő, kőbe botlik és elesik.

A görög világfelfogás, a hellenizmus mindenekelőtt a kőbe botlik. Oh, hegyes kővekkkel, kemény röggökkel vannak teli az élet utjai, az élet pályáján több a tövis, mint a rózsza. A hellén világnézet mindenekelőtt és fölött az élet útján fekvő „kőveket” óhajítja kerülni. A földi élettel menthetlenül összekötött szenvedések és megpróbáltatások zúgolódásra készítenek az „eudamonismus” hívét. Így tehát természetes, hogy a földi élet nyújtotta élvezeteket korlátozó, lemondást, áldozatkészséget igénylő, önfegyelmzésre oktató és szoktató szigorú zsidó erkölcsi törvényeknek „kő-tábláiba is beleütközött a hellén világfelfogás. A „kő-táblák „botlás”-kővekké váltak számukra.

Evvel ellentétben Izraelnek a Tórából merített felfogása I-tenadta nevelőeszközöket látott az élet kemény megpróbáltatásaiban, melyek arra akarják nevelni az embert, hogy ne külső javakban, hanem bensőnkben keresse boldogságának feltételeit.

Izrael nem az életörömet korlátozó, lenyűgöző rabláncnak, hanem az i-teni szeretet által nyújtott járszalagnak tekinti az erkölcsi törvények szigorát.

De hasonlatunkban a világitó szövétnek nélkül botorkáló vándor továbbá „fába” ütközik.

A pogány világnézet továbbra „fá-ban botlik el, a föld nyújtotta élvezetek és gyönyörök fájában. Az élvezetek ásérő-ját imádja, i-teniti, a földi élet kínálta örömek kiélvezését hirdeti az élet feladata gyanánt.

De a Tóra által irányított zsidó népszellelem az élvezeteket is csak magasrendű célok szolgálatára rendelt eszközök gyanánt akarja felhasználni. Azt tanítja, hogy még élvezeteinkben is az I-ten, az örök Jó, Szép és Nemes iránti szeretetünknek kell megnyilatkoznia.

Végére hasonlatunkban a vándornak utját folyam állja el, melyet ő nem veszen észre és beléje zuhan.

A hellén világnézet is ilyen tovarohanó folyamatot lát az emberi létben. Röpke az emberi élet, mint az elillanó álom. Tehát — így tanítja a pogány hellén világfelfogás — tépjük minden órának az ő virágát. De Izrael Tana a tulvilági öröklét számára akarja előkészíteni Ádám ivadékát. Izraelnek kezében ott van

a világitó szövétnek, mely megóvja az elbukástól.

Eme világfelfogásbeli különbségek eltüntetésére törekedett a zsarnok. Ki akarta vetkőztetni Izraélt az ősi jeilegéből. A görög szellem és viágnézetet akarta beléje plántálni. Ezért üzent hadat legelső sorban ama három i-teni intézménynek, melyek a legélesebben fejezik ki a Tóra által irányított zsidó népszellelemnek fentebb körvonalozott jellegzetes tulajdonságait. Harcot indított a miló-intézmény ellen. A miló végrehajtása által okozott fájdalom arra intte Izrael sarjait, hogy a földi étellel szenvedések járnak és hogy ezért I-ten ellen zúgolódnunk nem szabad. Ne botoljunk el a »kő«-ben, ne ütközzünk meg azon, hogy az i-teni törvénynek »kő«-táblái lemondást, áldozatkészséget igényelnek tőlünk.

A zsarnok továbbá hadat üzent a sabosz intézményének. A sabosz arra is figyelmeztet bennünket, hogy életünknek nyugalomnapjait is, azaz, midőn szerencsés csillagzat jár fölöttünk, — magasabb eszmények szolgálatára kell fordítanunk.

Végére háborút indított a chajdes, az ujhold megszentelése ellen. A chajdes azon vigasztaló tudatot önti belénk, hogy majdan a sirnak sötét éjszakája után örök élet hajnalhasadása fog köszönteni bennünket.

Hellén nézletek ostromolják újból az ősi szentélyt. Élvezetvágy válik Izrael körében is mindinkább vezéresillagává, iránytűjévé az életnek. Az anyagelvűség bálványá hódít mindinkább tért a mai Izraelben is. Amit egyes felekezeti lapok a zsidóság »renaissance-őröké« fantáziálnak — óh, mily távol van az még az igazi zsidó megújhódástól. Az új Makkabeusok még mindig késnek az éji homályban!...

Hajszálak kiirtása

Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrassy-ut 38. I. em.

hölgyeknek arcáról, karról, ráncok, szeplők, pattanások, összes szépséghibák szakszerű kezelése. Szemölcsirtás „Miracle” hajlétávolítószer szétküldése utasítással, 25 éve legtekélyesebb.

HIREK

NAPTÁR

— *Szombat* 1., *Vajesev*, Kiszlev 25.
— *Rajschajdes bencsolás* —
Sabosz kezdete (Bpest): 3 óra 50 p
„ kimenetele „ 4 „ 35 „
Csütörtök, péntek, Chanuka 6. és
7. napja: *Rajschajdes Tévész.*

Olvasóinkhoz! Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése f. hó 1-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás leggyorsabb módja belsődon postatakarékpénztári csekk útján (50.791 sz.): külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon esz-közölhető.

Régóta hátralékban levő t. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szives beváltását.

— **Zsidó tanítónőképző intézet Miskolcson.** A vallás és közoktatásügyi miniszter a november hó 23-án 87414—1928. VI. sz. a. kelt rendeletével végre megengedte, hogy a miskolci orth. hitközség tanítónőképző intézetet szervezzék. Az első évfolyam az 1929—1930. iskolai év elején nyílik meg. A miskolci hitközség, melynek élén *Feldmann Mór* hitközségi elnök, *Mandula Mór* kultuszelnök, *Dr. Rosenberq Márton* iskolaszéki elnök és *Székely Aladár* pénzügyi előjáró áll, értékes intézménnyel gyarapodik az új intézettel.

— **A bécsi hitközségi választások eredménye.** Vasárnap tartották Bécsben a hitközségi választásokat, melyeket heteken keresztül izgalmas korteskedések előztek meg. Az orthodoxia az „Unió” mellé sorakozott. Leadtak összesen 19 357 szavazatot; az összes választók több mint 50% a leszavazott. Az „Unió” listája (politikamentes neológok és orthodoxok) 9066, a cionista lista 5837, a szocialista lista 2899, a mizrahi 786, a politikamentes 758 szavazatot kapott. Ennek alapján az „Unió” kap 18, a cionisták 11, a szocialisták 5, a mizrachisták 1, a politikamentesek 1 mandátumot. A múlt ciklushoz képest az unionisták vesztek 1 és a mizrachisták 1 mandátumot; mind a kettőt a cionisták nyerték. Az előjáróság összetételében tehát nagyobb mérvű változás nem fog beállni.

— **Vadregényes terv a szanhedrin körül.** Amerikai lapok jelentése szerint dr. *Mendes* rebbi ötvenéves jubileuma alkalmából az orthodox hitközségek ünnepeit rendezték. Ebből az alkalmából a jubiláns arról beszélt, hogy legfőbb ideje volna az egész zsidóság számára egy legfontosabb vallási testületet, a szanhedrint választani. Az új testület rabbikból, vallásos tudósból és vallásos laikusokból állna. A tervet több jelenlevő rabbi támogatta. Az egész természetesen komolyan nem veendő szép álom. *Ki fogja az illető testületnek a kompetenciát megadni?* És mi lesz, ha a zsidóság egy rétege nem akar résztvenni a választáson? Ugylátszik, hogy az egész tervnek még annyi visszhangja sem lesz, mint a Napoleon által 120 év előtt a franciák által megszállt területekre megválasztott „szanhedrin”-nek.

— **Mikve-avatás egy kis hitközségben.** Példaadó, nemes elhatározás keresztülviteléről kapunk hírt a csonka-számarmegyei *Kölcsé* községből. A kis hitközség buzgó férfiai: *Fränkel Izidor* és *Mayer, Kaufmann Hermann, Kandel Dezső* és *Ernö, Neumann Béla, Schwarz Mayer s Sámuel* és *Weiszberger Tóbiás* áldozatkészségéből, a tagok összetartása folytán s végül a szomszéd községek hozzájárulása révén sikerült tető alá hozni a mikve-t, a zsidó hitélet egyik legfontosabb intézményét. — Bár sok kis község követné e nemes példát!

ארטה. כשר

VÉNUS

ÉTELZSIR

SNYDERS gyárt orth. főrabbi
ne hechserevel ellátva

VÉNUS ÉTELOLAJ

kidáló minőségben minden
szar, csemege és élelmiszer
üzletben kapható. — Gyártja:

Olajművek r.-t.
Kohn Adolf és *Társai*
Győr—Budapest,
Zoltán-utca 14.—
Telefon: 8—22

Képviselet:

Sussmann Lipót és **Tsa**
Telefon: „Ujpest” 161.

ארטה. כשר

— **Dunaszerdahelyről** írják nekünk: „Lélekemelő módon tartottak brisz-miló-ünnepélyt az itteni orth. hitk. egyik vezérférfiának, *Neuhauser Lázár* nagykereskedő házában. Az örömapa sógora, *Silberstein Dávid* váci rabbi vette fel ősapánk frigyébe zsenge unokaöccsét. *Weinberger* főrabbi felkérésére az illusztris vendég a templomban, 1 óra hesszat tartó, mélyen járó *agadikus* és *halachikus* fejtegetéseivel gyönyörködtette az — e téren — elkényeztetett szerdahelyieket. Az örömszülőknél nagyszabású „salesz-szüdesz”-lakoma volt, melyen *Weinberger* főrabbi, *Silberstein* rabbi és *Grünbaum* hitoktató pazer módon csillogtatták elmés, mélytudású *midrás* fejtegetéseiket”.

— **Szjüm-ünnepély Nagyváradon.** A „Machziké Tóra Egylet”, mely már évekkel ezelőtt tüzte ki céljául a naponkénti talmudi lapenzum tanulást, a múlt héten végezte be *Bovó Bászró* traktátusát. *Motzen Sámuel* adományozta az egész szjümi dus lakomát. Jelen volt *Fuchs Benjámin* főrabbi is, ki magasröptű szavakkal buzdította a résztvevőket a Tóran tanulásra és megelégedettségét fejezte ki az egytel működése felé. Utána *Schwartz József*, az egytel rabbija (a *Vajlakét Jojszef* híres szerkesztője) mondotta el nagyon szellemes és nagy szónoki tehetségre valló *hadron-ját*. Felszólalt még *Silber Lázár* siürelőadó is. — S. B.

— **Jótekonycélu Chanukaünnepélyt** rendez a „Tórasz Cheszed” női csoportja vasárnap este fél 9 órakor az Erzsébetvárosi Kördisztermében (Dohány-u. 76). Vendégeket szivesen látnak.

— **Hitközségek konferenciája Romániában.** A romániai főrabbi, dr. *Niemirower* felhívására Bukarestben a zsidó hitközségek konferenciát tartottak a szervezés ügyében. Az óromániai hitközségek képviselői mind megjelentek. A spanyol (szefard) hitközségek is képviseltették magukat. Résztvett *Zierlsohn*, az ismert kischenewi orthodox főrabbi. Az erdélyi orthodox hitközségek nem fogadták el a meghívást. Az erdélyi nem-orthodoxokat dr. *Eisler Mátyás* kolozsvári főrabbi képviselte. A tanácskozás folyamán felmerült a terv, hogy a nőknek aktív és passzív választójogot adjanak. *Zierlsohn* főrabbi tiltakozására, aki azzal fenyegetődött, hogy rögtön otthagyja a tárgya-

lást, ha az ügyet tovább bolygatják, az egész dolog lekerült a napirendről. A konferencia előkészítője akar lenni a romániai hitközségek egységes szervezetének.

— **Egy régi zsidó város hanyatlása.** Szaloniki, a régi zsidó kikötőváros, a görög uralom alatt egyre sorvad. Valamikor a város egyik specialitása volt, hogy a kikötő összes munkássága zsidó volt és a szombat beálltakor megszünt az egész forgalom a kikötőben. A helyzet most egyre rosszabb. A zsidók egy része kivándorol. Most az a hír érkezik, hogy a régi, történelmi értékű temetőt ki akarják sajátítani. A szaloniki-i egyetem a helyet a maga számára kéri. Megjegyzendő, hogy a temető körülbelül annyi történelmi multat reprezentál a keleti zsidók számára, mint a prágai régi temető, az európai zsidó mult számára. A szaloniki-i hitközség vezetősége Athénbe utazott a kisajátítás elhárítására.

— **R. Wolf Oppmann** z. c. l. a múlt héten történt elhunytáról a mult számunkban megemlékeztünk. A pénteken végbement temetésén impozánsan nyilvánult meg a pesti orthodoxia részvétele és a gyászestéről tudomást szerzett tanítványok kegyelete. Megindítóan bucsuztatta S. A.-Ujhelyen lakó fia *Oppmann Ignác*. *Sussmann* és *Steif* rabbi, *Dr. Deutsch Adolf* igazgató a szülők, a hitközség és az iskola nevében emlékeztek meg az elhuntról, mint a lelkiismeretes melamed mintaképéről, ki generációkat nevelt fel a Tóranak. *Klein Márkus* az iskolaszék és a *Saszczevra* kegyeletét róttá le keresetlen szavakban. Szem nem maradt szárazon, amidőn a megbodogultnak unokája, a 12 éves *Oppmann Jakab*, a „Tórasz Emesz” növendéke bucsuzott nagyatyjától és mesterétől az unokák és tanítványok nevében. A kisfiu tartalmas, folyékony beszéde elragadta az egész gyászoló gyülekezetet. — A megbodogult emlékezete váljék áldássá.

A budapesti „*Tiferesz Bachurim*” f. hó 3-án megtartott előjáró sági ülésén *Kollmann Zsigmond* elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg *Oppmann Farkasról* z. c. l., a pesti zsidó ifjuság nagy nevelőjé-

מאי חנוכה?
Milyen meglepetéssel
kedveskedünk Chanukakor
cégünk vevőinek?

Vidéki vevőink
minden postacsomagban

egy rud szalámit
kapnak
chanuka-
ajándékul!

Áruink kitünő minősége
már közismert.
Csomagszétküldés többször naponta
franco-franco.

STERN
és
TÁRSA
ארטה. כשר

szalámi és füstölthúsáru
gyár

Gyár és expedició:
Budapest,
VII., Nefelejts-utca 12. sz.
Keleti pályaudvar indulási oldalától 2 perc.
Telefon: Lipót 980—08.

Főüzlet: Király-u. 54
Telefon: J. 458—30.
Közvetlen villamos összeköttetés.
Körutól egy perc.
Gyönyörű chanuka-kirakatunk megtekintésre méltó!

ről, az egyesület kiváló előadójáról. *Spiegel Andor* főtitkár indítványára az előjáróság emléket jegyzőkönyvileg örökíti meg és lelkiüdvéért *misnajojszt* tanul.

— „*Hajesiva*”. Ilyen címen indult meg a jesivák ügyével foglalkozó havi folyóirat *Szatomron*, *Polák M. J.* és *Liebstock M.* szerkesztésében. A változatos és élénken szerkesztett *halachikus*, *agadikus* és referatív tartalmu folyóirat évi 4 pengőért megrendelhető e címen: *Szatomár*, *Filipescu* 38.

— „*Központi jesiva*” Szovjet-oroszországban. Állandóan kapunk hírt arról, hogy a kommunisták mennyire üldözik a vallásos zsidókat és hogy minden jesivát bezárnak. A *Iubawitschi* rebbet, aki valóságos életkockázattal buzgólkodott a Tóra művelésért, bebörtönözték és csak hosszas utánjárás után engedték meg, hogy — elhagyja Oroszországot. Ezek után meglepő, hogy a szovjet „központi jesivát” akar felállítani. Némelyek szerint itt megint a kommunista gonoszság dolgozik. Formális jogot akarnak nyerni az összes jesivák beszüntetésére olyan jogcímen, hogy van egy központi jesiva. Ezt a központi jesivát pedig amolyan megtévesztő cafrangokkal ellátott agitátor-iskolának akarják kialakítani.

— **Meghívó.** A *debreceni* „*Tiferesz Bachurim*” december 15-én és 16-án tizesztendő fennállását ünnepli meg. Ere az alkalomra az összes testvéregyesületeket, ugymint az egyesület azon régi tagjait, akik már nem tartózkodnak Debrecenben, azzal a kéréssel hívja meg, hogy a jubileum demonstrációs jellegét tekintve, minél nagyobb számban képviseltesék magukat s érkezésükről *Weisz Jenő* titkárt, (*Debrecen*, *Hatvan-uca* 2.) előre értesítsék. Külön meghívókat az idő rövidsége miatt nem küldhetünk. — A *debreceni Tiferesz Bachurim* vezetősége.

— A marosvásárhelyi (*Targu-Mures*) orth. hitközség a köv. közlését kéri: „*Mittler Samu*, paksi születésű, 56 éves látszerész, feleségét és 8 gyermekét a legnagyobb nyomorban itthagya, ismeretlen

helyre távozott, állítólag egy idegen nő kíséretében. Felkérjük a t. hitközségeket, Chevrákat és egyéneket, akik nevezett hollétéről tudomással bírnak, hogy címét velünk, az eljárás megindításának céljából, legstürgebben közölni sziveskedjenek.

— A debreceni Tiferesz Bachurim f. hó 2-án megtartott tizedik tisztújító közgyűlésén az alanti vezetőséget választotta meg: Elnök: Hoffer Vilmos, alelnökök: Öhlbaum Ármin, Hirsch Ernő, titkár: Weisz Jenő, gondnok: Knöpfler Henrik, pénztáros: Silber Jenő, ellenőr: Gottlieb Jenő, jegyző: Weintraub Jenő, könyvtáros: Máyer Sándor.

— Halálesetek. Óriási részvét mellett helyezték örök nyugalomra Jánosházán dec. 2-án az orth. hitk. hirtelen elhalálozott vallásos és jószívű titkárárt, Weisz Salamon nyug. tanítót. A megboldogult 4 évtizeden át töltötte be a hitközségben a tanítói állást, közmegelegedésre és ugyanannyi ideig volt a hitközségi adminisztráció lelke. Tisztelte, szerette, a város apraja nagya, alig található a községben ember, kinek szíveséget ne tett volna. A gazdagokat megszegyénítő bőkezűséggel támogatta a helybeli és az átutazó szegényeket. Földi maradványait a gyászházából a templom udvarára vitte a gyászoló gyülekezet, ahol Rubinstein József főrabbi bucsuztatta szívhez szólóan. Majd Singer Sándor iskolaszéki elnök, dr. Götzl Gyula alelnök, Rózner Ferenc, dr. Magyar László és a te-

metében Lövinger Adolf tanító méltatták az elhunyt érdemeit. — A várpalotai hitközségre újabb mély gyász nehezedett. Újból felcsendültek a temetési imának szomoru, szivettépő, gyászos akkordjai, ismét kidőlt egy törzökös fa. A könyörtelen halál elragadta élete delén, buzgó munkássága és ereje teljében a hitközségnek egyik alelnökét: Polgár Sándort. Temetésén, mely f. hó 2-án ment végbe, dr. Singer Leó főrabbi szívbemarkoló szónoki ékesszólással esztelte a megdicsőültnek puritán, tiszta zsidó jellemét és a kihűlt nemes szívnek áldott jóságát. Az elhunytat sok százra menő tömeg kísérte utolsó útjára. — Braun Ferenc, ismert budapesti ben tojre magiach, 62 éves korában elhunyt. — תנח"ם

— Páratlan figyelmességről és előzékenységről tesz ismét tanubizonyoságot az újonnan létesült orth. kóser füstölthúsgyár, Stern és Tsa, midőn vevőinek Chanuka ajándékkal kedveskedik. Az új gyár, egyébként is kitűnő gyártmányai révén közkezdveltségnek örvend s meg van minden remény, hogy a kiváló cég a közönség bizalmát teljes mértékben megszorgálja.

Családi hírek.

Renner Rózsi, Vác. Rosenfeld Bela, Ada (Jugoszlávia) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)
Schwarz Pál, Wien—Sárvár, Gansl Irén, Vágsellye, jegyesek.

Szerkesztői üzenetek

SÁTORALJAUJHELY: Még nem üti meg a mértéket. Kimerítő válasz adására helyszüke miatt nem vállalkozhatunk. — W. E. és M. L.: Jobbat kérünk!. — BÄRÄND: Akinek szülője tavaly Adar 7-én halt meg, Sevat 6-án mond kadist utójára; a gyászév azonban az első Adar 7-éig tart. Jahrzeit-et szökőévben (mint az idén) mindkét Adar 7-én tartozik tartani. — L. L. MEZÖKERESZTES: M a z e l t o v. — NYERGES-ÚJFALU: »Diemalt nem tartalmaz zsiradékot. Ha a nem-zsidó zsemle előállításánál más aggály nincs, a diemalt miatt még élvezhető. — M. J.: Nem tudjuk. Talán a sárbogárdi hitközség adhat információt. — VÖLEGÉNY: Nincs semmi baj. — N. N.: A két hét előtti számunkban méltatott szászvárosi rabbi művei kaphatók Boros Árminnál, Budapest, Elemér-u. 38. A »Rósi Tévosz« ára P. 2.50; a »Saiojsz Ütestivojsz« P. 1.50.

Felhívom a n. é. közönség szives figyelmét az **egyedüli szombattartó kosár és fonott-butoráru üzletre,**

melyet Hold-u. 15. sz. alól **Andrássy-ut 50.** sz. alá (Oktagon) helyeztem át. — Raktáron tartok az olcsóságáról közismert kosár-, kefe-árukat, kertibutorokat és speciális faárukat. Javítások szakszerűen vállaltatnak. Szives párto-gást kér Schwarz Adolf megbízásából **Lock Jenő, Andrássy-ut 50.** Telefon: Aut. 128—34.

Fenákel Jónás

zsir és baromfi kereskedése az orth. rabbiság felügyelete alatt. **Bpest, VII., Kazinczy u. 52—54.** Naponta friss áru. Házhoz szállítás. Telefonhívó J. 334—76.

Erdélyi orthodox rabbideputáció Maniu miniszterelnöknél

(Saját tudósítónktól)

Az erdélyi orthodoxia e héten rabbi-küldöttséget menesztett Bukarestbe, az új miniszterelnök üdvözlésére. A deputáció Ullmann irodai elnök (besztercei), Wesel (tordai) és Szoffer (marosvásárhelyi) főrabbiokból állott. Az al-

kalmat felhasználva, kérték a miniszterelnököt, hogy az állami iskolákat látogató zsidó tanulókat mentsék fel a szombati iráskényszer alól. A miniszterelnök a deputációt szívélyesen fogadta és ki-látásba helyezte a kérdés jóakaratu megoldását.

ORGANIZÁLÁSA. A neológ országos iroda, amelynek élén báró Kohner Adolf elnök áll, elhatározta az iroda szervezetének átalakítását, illetőleg a mai viszonyokra való alkalmazását. Jellemző a mai viszonyokra, hogy félni kell az országos gyűlésen esetleg felhangzó és a mai helyzet zsidó sérelmeit feltáró felszólalásoktól. Ezért a vezetőség előre kijelenti a teljes politika-mentességet és kizárja még a gravamenek megemléstését is.

Chanukagyertyák
legjobb minőségben, különféle nagyságban, nagyban és kicsinyben kaphatók
Belitzay Béla mézeskalácsos és viaszgyertya öntőnél
Budapest, VIII., Csányi-ucca 3.

Hírek a nem-orth. világból

— HITKÖZSÉG ÉS CHEVRA BEKEKÖTÉSE. A pesti izr. hitközség és Chevra között a temetőkibővitessel kapcsolatban viz-szály tört ki. Illetőleg az történt, hogy a temetőkibővitésre szükséges terület-átengedés — mint azt annak idején a Zsidó Ujság egyedül írta meg a felekezeti sajtóban — a hitközség nevére történt s ezt a jogot azután csak pénzért volt hajlandó átadni. A követelt díj állítólag meghaladja az évi 1 milliárdot! A megegyezés végre

megtörtént. A Pesti Chevra választmányja szankcionálta a pak-tumot. A hivatalos kommuniké természetesen nem közli a béke árát. A pénzt a hitközség állítólag a hivatalnokai fizetésemelésé-re fogja felhasználni.
— AZ ORSZÁGOS IRODA RE-

Ágyterítők, függönyök
Löwy Arthur kézimunka-üzletében
Teljes függönykészlet és felszerelés
mely áll 1 fehér Stor-függönyből 150—250 cm., 1 színes művészfüggöny, 2 szárny, 1 drapéria, 1 tartósan rezelt függöny-tartó rud teljes felszereléssel — **17 P**

14 NAPOS OLCSÓ TÜZELŐANYAG VÁSÁR!

I-A POROSZ SZENET, KOKSZOT ÉS TÜZIFÁT
PLOMBÁZOTT ZSÁKOKBAN MÉG AZNAP HÁZHOZ SZÁLLITOTT

díjmentesen
STEINMETZ MANÓ

Megrendelő helyek:

FŐÜZLET: KIRÁLY-U. 1. | UDVARBAN: |

VÁROSI IRODA: KIRÁLY-U. 42. | FÉLEM. 1. |

FIOK ÜZLET: KLAUZÁL-U. 20.

NAGYMEZŐ-UCCAI KIS CSARNOK:

NAGYMEZŐ UCCA 21.

ILOVITS JENŐ fűszerkereskedő Rombach-utca 2/c.

PAPPER DEZSŐ fűszerkereskedő Dob-utca 19. sz.

Az árak dec. 10-25-ig érvényesek

ÁRAK:

I-a porosz szén 100 kg 7.-

I-a „ Kokszt Hindenburg 8.-

Száraz aprított tűzifa 100 kg 5.2

Puhafa (alágyujtáshoz) kötegenként P 1.2

házhöz szállítva, lakásba pincébe lehordással egy

Tessék telefonon **J. 464-81**

Keksz, teasütemény, kétszersült, csokoládés dessert, Nápolyi, piskóta, mézesgyártmányok- és piskótakülönlegességek 5 kilogrammos postadobozban is beszerezhetők

Weisz Mór orth. kóser keksz-, kétszersült- és teasütemények gyárában

Budapest, VII., Dob ucca 22.

Telefon: József 423—65.

— Gyártmányaim tej, ill. vaj nélkül készülnek! —

Chanukai történet a világháboruból

A világháborút még olyan kis eldugott faluban is megéreztek, mint Kelénben. A férfiak közül csak néhány öreg vagy beteg volt ott, a többi mind elment a háborúba. Hogy minek ment el, azt javarésze maga se tudta, azonban így jött a felsőbb parancs és a parancsnak engedelmeskedni kell. Hogy a férfiak merre járnak és mit csinálnak, mikor fognak haza jönni azt nem tudta senki se megmondani. Így az otthonmaradottak csak vártak, vártak, hogy majd csak haza érnek: kinek a fia, kinek az ura, kinek a vőlegénye. Az idő a faluban csendes egyhangúságban telt, különösen ilyenkor, Chanuka tájt. A mezei, a kert: munka már rég szünetel. A ház körül sincs sok tenni való. Az 1—2 házi állattal, mely néhány falusi embernek még volt, hamar végeztek. Petroleumot nem kapni, az olaj nagyon drága, inkább főzéshez kell, így alig, hogy beesteledik, a falu csendes lesz. Mindenki igyekszik a meleg takaró alá, így se világitani se fűteni nem kell. Mert bizony tüzelőanyag dolgában is nagy bajok vannak.

A falu egyik végén R. Noszon Heilig lehangolva beszélget a feleségével. Hol lehet most a mi Jozsefünk? Mit csinál most? Vajjon fog-e valahol Chanukagyertyát gyújtani? Vagy csak látni is?

— Ne aggódj édes uram! mondja Sára, a felesége. A jó Isten majd segíteni fogja őt is, amin minket is megsegített. Lásd, már hetek óta azon aggódtam, hogy az idén honnét veszünk olajat a menajróba. És a spájzban találtam tyuksírt, egy pohárban, ami elég lesz két Chanukára is. De itt az ideje, hogy rendbe hozzuk a menajrórt. Minthogy a Chanukagyertya világát világitásra felhasználni nem szabad, az asztalra is tettek egy mécses és R. Noszon az ablakban meggyújtotta a menajrórt. El-

énekelték a »moajz cziur«-t, azután az asztalhoz ültek, hogy elfogyasszák szegényes vacsorájukat.

Sötét, ködös éjszaka borult a falura, mely oly csendesnek látszott, mintha teljesen kihalt volna. Itt-ott hallatszott egy-egy kutya vakkantása, aztán elcsendesedett minden. Heiligek beszélgettek odabent a szobában, néha pedig percekig szótlanságban figyelték a menajró sercegő pislogását. Egyszerre valami kocsizörgésre lettek figyelmesek. Mi lehet ez? Nappal se jár erre senki, kinek lehet erre mostan dolga éjjel? A kocsizörgés mindig közelebb jött, végre úgy tűnt fel nekik, mintha éppen oda tartana a kocsi az ő lakuk elé és ott megáll. Tényleg ott állt meg a kocsi és csak hallják, amint a kocsiról kiabálnak: »Halló! Hé! emberek! ki lakik itt?»

Heiligek eleinte megijedtek, de pillanat alatt rájöttek, hogy nem rablók lehetnek, mert azok bizonyára nem egy szegény falusi zsidót kerestek volna, fel. R. Noszon felkapta kabátját és kopott báránypőrcsáját s kiment a ház elé.

— No mi az? mi baj?

— Hé ember! hol vagyunk, mi-csoda falu ez?

— Kelénnek hívják a falut.

Kelén? No akkor jól eltévesztetük az utat! Mikor érek haza? Szőreghy Antal boldogréti földbirto-

kos volt az, aki a bodrogvölgyi vicinálshoz vitte a katona fiát, ki most ment vissza szabadságáról a frontra.

Szőreghy elmondotta, hogy amint az állomásról visszajött, a kocsi valami jelzőkőbe ütközött és egy kerék eltört. Mire a kocsi rendbehozták és a legközelebbi kovácsműhelyből egy másik kereket szereztek, egészen beesteledett. Az éj oly sötét volt, hogy egy lépést sem lehetett előre látni. A csipős szél még nehezebbé tette az eligazodást, így valószínű, hogy eltéve-

dett és ahelyett, hogy Boldogrétre, ide ért Kelenre. A mécs az ablakban ide irányította őt és örül, hogy emberek közé ért, kik majd utba fogják igazítani.

— Ne busoljon! Nagyságos ur! Majd itt ki tetszik aludni magát, a lovaknak pedig valami ismerősnél istállót keresek és reggel majd haza tetszik menni.

— Igazán köszönöm a jóságukat, de én még szeretnék ma otthon lenni, mert a feleségem nagyon aggódna, ha nem jönnék haza. Mióta a fiunk el van azóta én még nem töltöttem az éjjeit házon kívül.

A földbirtokos megkérte, hogy keressen neki egy embert, aki őt a faluból ki és a helyes utra vezesse. A faluban most alig található megfelelő férfi. Az az egy-kettő, ki erre alkalmas volna, ilyenkor már mélyen alszik, azonban én majd szívesen vezetem a nagyságos urat. Mig birtam, folyton faluztam, így az egész messze környéket jól ismerem. Ezen a vidéken még becsukott szemmel is eligazodom.

Sára asszony kissé ellenkezett ugyan, végre ő is belenyugodott abba, hogy ura elkisérje az uraságot. Előbb fekete kávé melegített a férfiagnak, azután a nagykendőt az ura nyakába kötötte és az asszony szerencsekívánatai közt elindultak. R. Noszon a lámpásába zsírt és kanócot tett, azt meggyújtotta és felült az uraság mellé. A falun túl egy mezei dülő uton keresztül vezetett a kocsi és két órai utazás után Boldogrétre voltak. Mikor már a faluhoz közel érték R. Noszon elmondotta, hogy egyetlen fia, már három éve nincs otthon és ő az öreg feleségével együtt napról napra küzdenek a megélhetésért, mert a fiukon kívül nincsen senkiük. Szőreghy megígérte, hogy megkéri fiát, ki magasrangú katonatiszt, eszközölje ki azt, hogy Heilig József Kelénből mielőbb haza kerüljön, hogy családfenntartói kötelességét teljesíthesse. Haza érve Szőreghy elmondta a feleségének, ki az ura késői elmaradása miatt már nagyon aggódott, hogy milyen viszontagságon ment keresztül, míg haza ért... Szőreg-

hyné ezek után R. Noszon nagyon barátságosan fogadta és vacsorával kínálta, amit ez természetesen nem fogadott el. — Hja igaz is! R. Noszon korán reggel már ébren volt. Nem volt türelme aludni. Mit csinál most az én Sárám? Szőreghy befogatott, a nagyságos asszony pedig egy kis zsák lisztet, kis krumplit és egy kövér libát adott R. Noszonnak. Vigye a feleségének kárptólásul a mai álmatlan éjszakáért. R. Noszon boldogan ért haza, lerakta a nagyságos asszony ajándékát és elmondta

Sárának, mit ígért neki Szőreghy. Hátalatt szívvel énekelték a hálét és teljes meggyőződéssel mondták imában, hogy hálát adunk neked jó Teremtőnk: »al hani-szim veal hapürkom veal hatsüajsz — a csodákért, és a segítségért«, melyben minket részesítettél.

Sabosz Siró-kor már Heilig József otthon volt és apjával együtt dicsérték az I-tent, aki népének mindenkor nyújt csodás segítséget.

Löwy Herman, Érsekujvár.

Országos Tomché Jesivósz Egyesület, Győr

Postacsekk-számla száma 40.530.

(Folytatás)

Különböző adományok: Kohn József Pókahegy adománya Polák M. főrabbi Levelek által 15, Neumann Árpád Somosköujfalu 3, Kardos Ignác Szeghalom Friedmann Jónás utján 10, Debreceni Izr. Szent Egyet felévi szubvenciója 60, Osstffyasszonyfa: Feller László 9, Hoffmann Kálmán 9, Löwin Simon Rajka 25, Kubicek Simon Győr 20, Grünhut Józsefné Nagykőrös 3, K. J. Ujpest 5, Sternberg Salamon Bodrogkeresztur 5, Grünbaum Ignác Nőgrádkálló 4, Lichter Izidor Berhida 10, Löwy Simon, Szarvas 3, Rósenfeld Bernátné Jánoshalma 10, Stern Salamon Nyirbakta 20, Brüll Vilmosné Tiszaigár 3.50, özv. Lévi Zsigmondné Tiszapalkonya 17.50, Berger Adolf Csenger 5, Tannenbaum Fülöpné Szeged 5, Értény: Benedek Gyula 16, Benedek Gyuláné 4, Zsebök Ferencné Ajka 5, Fisch Izidor Kunmadaras 8, Zalalövői Filileregylet adománya Deutsch Árpád ált. 5, Breuer Artur Mezőberény 4, Spiegel Samu Alsógalla 3, Laub J. Henrik Zalaegerszeg 5, Klein Adolfné Kunszentmárton 10, Halász Ernő Karcag 5, Fleischmann Benő Fiai, Baja 10, Frey Manóné Értény 10, Bárány Miksáné Buzsák 10, Morvai Mórné Heves 5, Kohn Sándor Csány 4, Marsik Sámuel Felesut 5, Rózsa Ede Bácsalmás 5, Lichtenstädter Bernát Balatonboglár 5, Koch és Ripp Bácsalmás 5, Breuer Sámuel

Csép 5, Löwy Béla Porcsalma 5, Schenk Bernátné Heves 10, Klein Etel, Chájim ben Mayer Neumann Heves 1—1, Klein Lajos Alsótelekes 10, Grosz Ignác Alsóvadász 8, Grünhut József Hosszúhetény 5, Szántó Lajos Mezőkeresztes 5, Herceg Kálmán Csépa 3, Grosz N. Mezőkeresztes 12, Hüli-er Ernő Rudabánya 4, Stein Zsigmond Apátfalva 3, Kardos Vilmos Rudabánya 7, Grünfeld Károlyné Bácsalmás 5, Gutlohn Soma Tatabánya 5, Sáfár Dávid Tiszadada adománya Brisk Jakab főrabbi utján 25, Kellner Samu Kiskunhalas 12, Adler Ignác Cegléd 5, Neufeld J.-né Csongrád 4, Steiner Artur Orosháza 5, Breuer Adolf Zákány 10, Grünbaum Dezső Apácatorna 5, Komlós Miksa Zalaegerszeg 5, Szántó Andor Szent-tes 5, Klein Testvérek Kunszentmárton 5, Kalmár Sámuel Nemesnádudvar 5, Polgár Sándor Szent-tes 10, Gáspár Gyula Szeged 10, Steiner és Schönfeld Szigetszentmiklós 5, Klein József Barcs 3, Márk Lajos Székesfehérvár 3, Kertész Mór Marcali 3, Schäffer Sámuel Szilvásvárad 5.20, dr. Stauber Hugó Mágocs 5, Weisz Gyula Komádi 5, Vogl Sándor Réde 4, dr. Singer Henrik Győrszemere 10, özv. Berger Sándorné Monor 10, Fodor Testvérek Szeged 5, Spat Manó Devecser 4, Beck Béla Szedres 6, Weisz Vilmos Nemesvámos 5, Kohn Lipót Kisbér 5, Erdős Sándor Bősárkány 6, Schwarcz Ignác Kaszaperpusz-

ta 5, Stern E. Hatvan 3, Lengyel Dezső Szombathely 5, Friedenthal Vilmos Dombóvár 5, Szántó és Társai Csákvár 10, Güns Rezső Tapolca 3, Kohn Manó Értény 5, Weisz Salamon, Gyula 20 Weinberger Nátán Kunhegyes 6, Lichtenstein Zsigmond Felesut 10, Sternberg Vilmos Pacsa 5, Schattin Géza, Sárospatak 4, Fleiner Ignác Nagyatád 5, Tiszadob: Lindenfeld Károly 2, Schwarcz József 1.50, Lindenfeld Mayer 0.50, dr. Klein Manó Fót 5, Hoffman Sári Ostffyasszonyfa 5, Wiesel Lipót Sükösd 5, Hoffmann József Kemenesmihályfa 4, Buchinger Ö. Somlószőlös 10, Stein Ignác Apátfalva 3, Groszmann Samu Csahole 5, Ungár Miksa Öblő, snoderózása 35, Grosz Mór Tiszarád 10, Pollák Ignác Keményegerszeg 6, Spitz Mór Alsópaty 5, Reichmann Sámuel Szendrő 10, Fisch Vilmos Tiszaszentimre 10, Grosz Mór Ramocsaháza 10, Bauer Mózes K. szentmiklós 6, Fuchs Andor Sásd 5, Fuhrmann Samu Pécs 5, Klein Aladár Gesztely 5, Fekete Ignác Kunszentmiklós 5, Etyek: Eckstein Mór 10, Diamant Alajos 5, Singer Emil, Diszel által 13, hozzájárultak: Topf Ede Tapolca 4, Singer Ferenc Nemesbik 2, Singer Zsigmondné Diszel 7, Deutsch Herman Edelény 4, Mezőturi Chevr. K. 5, Fried Menyhért főrabbi Balmazújváros 11, Kunmadarasi Izr. Hitk. felévi szubvenciója 100 P. Singer Ferenc Szolnok 25, Schwarcz József Mátészalka 3, Keilermann Arnold Kecskemét 10, Haimann József Forrócs 9, Lukács Imre Komáromváros 4.50, Budapest: Gróf Testvérek 3, Klein Árpád 4, Halász Lajos 10, Maros Samu 5, dr. Lénárt Albert 5, Alter Hermant 5, Schneller Ödön 5, Káldor Ármán 3, Spiller Ernő 5, Engel József 5, dr. Berényi Sándor 5, Hoffmann Ervin 5, Weil Mózes 5, Csillag Il-és 5, Ausch Zsigmond 3, özv. Ernst Lajosné 20, dr. Ernst Zoltán 10, Pollack Hermann és fiai 4, Salgó N. 5, dr. Fleischmann H., özv. Hoffmann Sándorné 3—3, Faragó Aladár 5, Löwinger Sándor 20, Klein Árpád 6, Steinberger Miksa 3, Rosenfeld Teréz 7, Rechnitzer Lipót, Szepetk 4, Szécsényi Chevra Kadisa 5.

Hojsánó-Rabó gyűjtés: Hoffmann Miksa, Beled, gyűjtése 3.87.

Jahrzeit alkalmából: Deutsch Nővérek, Abauzsántó, 4.—

Sürgőnymegváltások: Gestetner Frigyes Veszprém lakodalmánál 26, Krausz Manó fia lakodalmán Budapest 32, Löwi Regina

Aszód, Singer Gyula Pápa esküvőnél 42, Kupfer-Singer lakodalmánál Sárvár 52, Buxbaum Margit tanító Pápa — Lessinger Emil Rum esküvőnél 30.50, Fellner Lipót, a néhai Fellner sátoraljai helyi főrabbi fia esküvőjén 15, Hauer Bodrogkeresztur — Rauchwerger Salgótarján lakodalmán 33.30, Goldmann lakodalom Bodrogkeresztur 10.84, Grosz Dávid Győr esküvőjén 28.50, Fränkl Sátoraljai hely — Mandl Kecskemét lakodalmánál 43.40, Silberstein Karád — Schön, Bonyhád lakodalmánál 39.50 pengő, Berger Sámuel leánya Miskolc — Reiner Pál Szihalom esküvőjénél 81.10, Grünfeld Mór Debrecen esküvőjénél 12, Deutsch Ábrah. Rábadivég — Kálisch Emília Szabadszállás esküvőjénél 22.80, Princ Lajos Sajószentpéter lakodalmán 21.10, Glatstein Ferenc Edelény esküvőjénél 12.20, Berger Ferenc Csenger esküvőjénél 9, Grünbaum Lajos, Konyár 8, Klein Helén — Katz Hermann Sárvár esküvőjénél 13.60, Friedmann Lipót fia lakodalmán, Salgótarján 46.

Ruhaadományok: Schwarz Morné Kiskőrös, dr. Singer Emilné Győr, Singer Mór ny. áll. tanító Kecskemét által Bunzlau Vilmos és Kecskeméti Izidor, Scheiber Arnoldné Budapest, Sternberg Vilmos Pácsa, Schwarz Ignác Ujpest, Schmelzer Hermann Jánosfalma által: Gottesmann Fábiáné, Weiszberger M., Weitzendorf Andor, Nyitrai Zsigmond, Perlesz Adolf, Stein Ferenc, Stein Dávid, Röhmer Adolf, Heves, Ehrenfeld Morné Nyergesujfalu, Goldberger Nátánné Mezőtúr, Mendelsohn Fivérek Győr, Mayer Testvérek Budapest 20.50 méter szövet, Rosner Gusztávné Vámosmikola.

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 13, vastagon szedett belükből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: VII., Sip utca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszlevelel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZ ESZTENDŐ óta közvetít házasságot Nagy Jenő Rákóczi ut 57/b — Telefon (cégnélküli levelezés).

30 ÉVES elvált, vallásos, gyermektelen nőstülne, esetleg benősülne n'ha na jelígre a kiadóba.

EGYETEMET hallgatott reprezentáló külsejű, 26 éves komoly banktisztviselő meg- vagy benősülne biztos állás ellenében „kereskedő is”. Válaszportó.

CSINOS fiatal asszonyka szép hozománnyal férjhez menne talmudban jártas özvegyemberhez. Benősülés lehetséges. „Orthodox” jelígre.

BEN TÓRA orvos rokonom rére vallásos családból, szép intelligens leányt feleségül keresek megfelelő hozománnyal. „Paróka megkívántatik” jelígre a kiadóba.

JÓL BEVEZETETT ékszerüzlettel bíró öcsém, szép, vallásos urilányt feleségül venne, ki legalább 20.000 pengővel rendelkezik, ami üzletnagobbításához szükséges — Ajánlatokat »Boldog házasság 28» jelígre.

NŐÜL venne idősebb, önálló, szigoruan vallásos bentajre özvegyember, hozzá illő nő. Cim „rendes megélhetés” jelíge alatt a kiadóban.

TÁRSASÁG és megfelelő ismeret-séghiányában ezton keresek férjet 20 éves nagyon szép, okos, művelt, intelligens, tisztelettel és agilis hugom részére. Megkívántatik feltétlenül jó orthodox család, intelligens, vallásos fiatalember, rendes pozícióban. Lehetőleg fényképpel ellátott, csakis komoly, referenciákat megnevező ajánlatokat „Előkelő család” jelígre a kiadóba kérek.

KERESEK fiainak, kinek Pestkörnyékén jólmenő rőfös és divatáru üzlete van, orthodox vallásos családból, háziás, üzletkedelő, intelligens magasnévű leányt. Legalább 12.000 pengő hozománnyal. Ajánlatokat „Üzletnagobbítás” jelíge alatt (16 fillér portóval) a kiadóhivatal továbbít.

TALMUDISTA családból szép leányomat férjhez adom 4000 Pengővel és győgyörű kelengyével talmidchochomhoz, kinek biztos megélhetése van. „Talmidchochom” jelígre leveleket 16 fillér portóval a kiadóba kérek.

RŐFÖS szakmában jártas fiatalember szerény igényekkel állást vállal. Cim: Kepecs Náthán, Paks.

INTELLIGENS, vallásos böcher, (Chóver) kitünően tanít talmudot, polgárit. Ajánlatok fizetés megjelölésével Kohn Ámrom Makó, címre küldendők.

KELLEMESEN töltheti chanuka estét, ha azonnal megrendeli „A csodarabbit”. — Ára 2 pengő. Schwarz Izidor, tanító, Kiskőrös.

KÖNYV, füzet, folyóirat, héber, magyar vagy német szövegű lakodalmi meghívó és bármiféle nyomtatvány a legkifogástalamból készül **Schwartz Lipót könyvnyomdájában Kunszentmiklós**. Kérjen árajánlatot.

ÁLLAST keres tönkrement kereskedő. Vallásos, szorgalmas, becsületes. Jó ajánlólevelekkel rendelkezik. »Vidéki» jelígre válaszlevelel.

TERMÉNYSZAKMÁBAN teljes jártassággal bíró, azonkívül kistejgyűjtői tanfolyamot végzett fiatalember azonnali alkalmazást keres, esetleg nevelői állást is. — Cim „Szorgalmas” jelígre a kiadóba.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda.
Budapest, VI. Proféta uca 7

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:
Groszberg Lipót לִפְּוֹת גְּרוֹסְבֵּרְג

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:
Groszberg Jenő

Askenázok és szefárdok nálunk

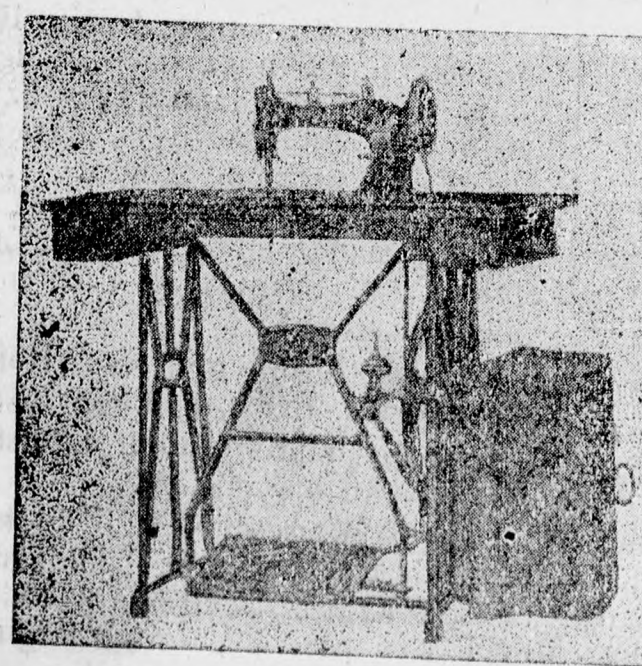
Lapunk következő oldalán az Orthodox Központi Iroda nyilatkozata olvasható arról a felmerült tervről, hogy az orthodox szervezeti alkotmány keretében helyet kellene biztosítani a szefárdoknak is. Nézetünk szerint vezetőségünk helyesen cselekedett, amikor nyilatkozott ebben az ügyben, bár a terv felvetése teljesen légtüres térben történt és így önmagában véve is lehetetlennek tűnik fel. De az állásfoglalás már csirájában véget vet annak a felfogásnak, mintha a hazai orthodoxiában a szefárdok valami külön szervezett réteget alkotnának. Mi a való tényállás? Vannak ugyan csoportok (és 2-3 hitközség), akik imarendjükben az „szefárd” (spanyol) származásu Rabbi Jiczech Luria példáját követik, akik felfogásukban közelebb állnak azokhoz, akiket chosidoknak neveznek és vallásosságukban az érzelmi elem inkább jut kifejezésre, mint a többi u. n. „askenáz” (német) orthodox zsidóknál. De mindez nem külön hitközségképző elem. Külföldön is látjuk, hogy a nagy rebek körül csoportosulnak hívek, de nem képződnek külön hitközségek. Mihelyt a chosid-felfogás rányomná a bélyegét egy teljes hitközségre, megszűnnék azzá lenni, ami: egyeseknek belső, egyéni élménye, mely alkalmas csoportsejtek egymáshoz való forrasztására, de nem egész hitközségek jellegének megadására. S ha egy-két orthodox közületnek a címében (mint Miskolcon) találjuk is a „szefárd” jelzőt, úgy ez csak — az ottani kivételes viszonyoknál fogva — azt jelenti, hogy vallási téren bizonyos dolgokban rigorózusabbak akarnak lenni, mint a nyahitközségük. Ez azon-

ban szporádikus jelenség csupán. Maga az askenáz és szefárd ritusbeli különbség megvolt a régi Magyarország idejében is s úgy hívták: az Oberland és Unterland zsidósága közötti árnyalati különbség, de eszébe sem jutott senkinek a differenciát intézményesen kidomborítani a szervezet keretén belül. Örök, klasszikus példát s követendő eljárást nyújt számunkra az a levél, amelyet az „Oberland” egyik képviselője intézett az „Unterland” reprezentánsához, vagy ha úgy tetszik: egy askenáz kiválóság egy szefárd tekintélyhez. A levél több, mint 100 éves és Rabbi Mojsze Szojfer (a „Chaszam Szojfer”) pozsonyi főrabbi írta a sátoraljai helyi főrabbihoz, R. Mojsze Teitelbaumhoz. A pozsonyi főrabbi is elismeri, hogy „mi seén laj rák Tajró, gám Tajró én laj — aki csupán a Tóra betűihez ragaszkodik görccsen és ami azon túl van, azt elutasítja magától, annak Tórája sincs”; szóval elfogadja a chaszidusz alapelvét, de mégis megmutatja az utat, hogy askenázok és szefárdok miképpen élhetnek a legteljesebb harmóniában.

Az askenáz-szefárd lényegtelen és belső árnyalatoknak a nagyítóüvegen való szemléltetése csak azoknak a malmára hajtja a vizet, akik e különbséget összehasonlítják célzatosságból azokkal a mélyreható differenciákkal, amelyek az orthodox törvényhűséget összehasonlítják a neológia reformelveivel, vagy mondjuk: a törvények betartását mellőző eljárásával. Azt mondják és meg is irták: „hogyan mondhatjátok ti orthodoxok, hogy aki nem vesz fel tfilin-t az törvénszegő, az pose, holott az év 9 napján (peszach 4 és szukasz 5 chajlhamojéd nap-

jain) az orthodoxok askenáz része tfilin-ben imádkozik, a másik, a szefárd része viszont mellőzi a tfilint, akár csak a neológok zöme?” Természetesen ez csak célzatos beállítás, mert ha volt valaha jogosultsága a közmondásnak: „ha ketten ugyanazt teszik, nem ugyanaz”, akkor ebben a két fajta tfilin-mellőzés esetében a legjogosultabb. De éppen ezért szükséges ilyen kérdések tárgyalásánál a legnagyobb óvatossággal eljárni és nem szabad tápot adni annak a balhiedelemnek, hogy itt valami megtámadott és mellőzött szefárd „vallási irányzatról” van szó.

Az 1869-i kongresszus alkalmával az akkor még szinte és erős meggyőződésű neológ szóvivők gyakran rámutattak erre az askenáz és szefárd differenciára az — orthodox szeparáció jogosulatlanosságának bizonyítgatására. De akkor az egyik orthodox kongresszusi képviselő a következőt mondta: „Igaz, hogy az askenáz az imát „börüch seómár”-nál kezdi, a szefárd pedig „hajdü”-nál, de „jehi chevajd”-nál találkozik mindkét imádkozó; ellenben a törvény meg nem tartóival legfeljebb a jaimkipuri bünvallomásnál találkozunk.” Ezt a szempontot kell szem előtt tartanunk és nem azt kell hangoztatni, hogy a „börüch seómár” ne nyomja el a „hajdü”-t, hanem gondolni kell „jehi chevajdra, ami azt jelenti: „Az Ur dicsősége maradjon meg örökké” és ami azt is jelenti: az Isten és a Tóra dicsőségére megalakult orthodox szervezetünkben szerepeljenek egyesülten szefárdok és askenázok, de ne intézményesen kettős, a reformot igazolni látszó tagozatban.

Varrógépek, kerékpárok ipari és speciális varrógépek

legjobb külföldi márkák kedvező fizetési feltételek mellett, legolcsóbban kaphatók:

Herzfeld Hermannál
VII. Wesselényi-u. 10